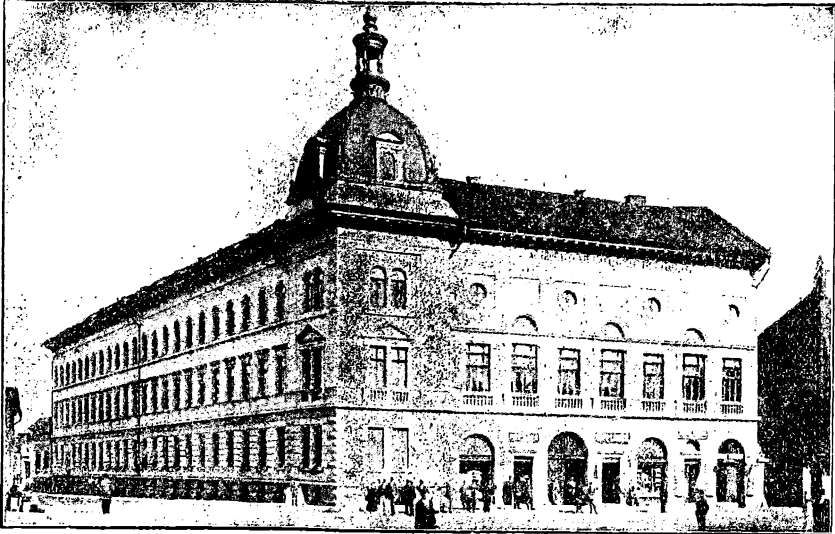

AZ ERDÉLYI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET
THEOLOGIAI FAKULTÁSÁNAK
ÉRTESITŐJE
AZ 1914—1915. ISKOLAI ÉVRŐL

SZERKESZTETTE :
DR. KECSKEMÉTHY ISTVÁN
A THEOL. FAKULTÁS IGAZGATÓJA.

KOLOZSVÁR, AZ ERDÉLYI REF. EGYHÁZKERÜLET KIADÁSA
1915.

číslo, kolovevAn 1978--700

Imádság a tanév megnyitásakor.

Örökkévaló Isten, mennyei Atyánk, ime megállunk Te előtted, ifjaid serege, kiket arra méltóztattál, hogy áhitatos csöndben keressük világod titkait és merüljünk el teremtő gondolataid szemléletében, — megállunk előtted és könyörgünk Hozzád, mutasd meg nekünk a Te dicsőségedet! Ölelj körül közelléteddel, szálljon a szívünkre felülről való békesség, hadd lássuk meg, miképen bontakoznak ki földi látásunk véres ködeiből örök jóságod tündöklő gondolatai. Állíts fel minket kijelentésed magányos ormára, hogy belepillantsunk tanácsod és terved fölséges fordulóiba és ajkunk halk beszéde álmélkodással tolmácsolja a Te gondolataidat, amelyeket ágyúdőrej és földindulás között, halálhörgésen és diadalkiállításon át, holttetemek halmai és vérbefúlt országok felett kijelentesz a remegő világnak. Mutasd meg nekünk a Te dicsőségedet, amint átalmégyisz eltakart orcánk előtt. Recsegő és omladozó világnak mutasd meg, hogy Te vagy a kőszál; gögös, bűnös embereknek mutasd meg, hogy Te vagy az igazság és Te vagy az ítélet; kiverit és üldözőit ártatlanoknak mutasd meg, hogy Te vagy az oltalom és erős vár; haldokló hősöknek mutasd meg, hogy Te vagy a győzelem és a dicsőség; elmúló, remegő világnak mutasd meg, hogy Te vagy az élet; mutasd meg nekünk, hogy Te vagy a mi hatalmas Istenünk, ki ugyanazzal a kezeddel mented ki az összeomló világból a Neked drága sziveket, amellyel annak alkotmányát összetörted. Szavad a történelem vizei felett zúg le mi hozzánk, igéidet birodalmak robaja visszhangozza, mind csak azért, hogy újra hozzánk találjon, újra lenyűgözzön hozzánk való szerelmed, hatalmas, megváltó Istenünk! Azért reng a föld, mert Te gyermekeidért tusakodol és azért törnek össze millió szivek, hogy feléd forduljon minden arc és Előtted minden térd meghajoljon!

Könyörgünk hozzád, készíts elő minket, hogy méltóképen fogadhassunk Téged, mikor előttünk megállasz. Ha megjelenesz előttünk ködben és árnyékban, lássuk meg a Te világosságodat;

ha elénkbe állasz ítéletben és haragban, ragadjuk meg kegyelmed jobbját, ha közeledtedre eláll a szívünk verése, érezzük meg a Tiednek dobogását. Teremts a szívünkbe alázatos csöndet. Reád figyelő mély áhítatot, mert csodák felé vezetsz. Te látod már a célt, a mi e forgatagból ki fog bontakozni, és jóságos szived mélyén drága ajándékként hordozd számunkra azt a véget, amelyen ott ragyogott a Te dicsőséged már akkor, mikor még az idő méhében szendergett a mi arcunk: s ime most vezetsz feléje tűztengeren átal, jóságos, szent titokzatossággal, úgy mint a boldog meglepetések órája felé.

Nevelj ez útban hőssé minket, Atyánk! Hőssé azokat, akik meghalnak és azokat, akik szenvednek. Hőssé az anyákat és a hitveseket, hogy úgy hordozzák szenvedéseiket, mint egy koronát; hőssé az öregeket, hogy áldásuk is riadó legyen; hőssé a gyermekeket, hogy álmaik és játékaik is halálosan komoly előkészületekké váljanak. Tedd újra hőssé ezt a nemzetet, méltóvá múltjához és jövődjéhez, méltóvá az igazsághoz, melyet fegyvereire bízál.

És nevelj hőssé minket az áldozatban, az imádságban a próféciában. Csatak zajában vagy templomok oltárainál, sebesültek kórágya mellett, vagy sirok között a Te titkaid bűvárlása és hirdetése közben Te légy a lelkünk szedvelme, igazsága és ereje.

Kezedben van életünk, jövődünk, szeretteink, és eszményeink sorsa és mi indulunk a felséges kibontakozás felé. Szervednek és dicsőségnek útja ez, de nem téveteg út, mert a Te kezed vezérli. Az a kéz amely Szent Fiadban megáldott és felemelt, amely a keresztet közibénk plántálta s olyanná formálta a világot, hogy e jelben győzzön. Tiéd a hatalom és dicsőség Atyánk, jó Istenünk, térjen hát dicséret Nevedre, Szent Fiaddal, a Jézus Krisztussal és a Szent lélekkel együtt, Ámen.

Ravasz László.

Évmegnyitó beszéd.

(1914. okt. 4-én.)

*Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr!
Méltóságos Elöljáróság!
Nagytiszteletű Tanári Kar!
Nemes ifjúság!*

Mikor a mult iskolai év végén egymástól e helyen elbúcsúztunk és a fáradozások kipihenésére, főképen azonban az új munkához új erő gyűjtésére elszéledtünk, senki sem gondolhatott volna arra, hogy ezt a mostani évünket így és ilyen körülmények közt kell megnyitnunk, mint ahogyan az most történik. Olyan időben, amikor még azt sem tudtuk bizonyosan, hogy vajjon egyáltalán megnyithatjuk-e az idén intézetünk kapuit a nemes ifjúságnak, vagy sem, Elöljáróságunk jónak látta úgy intézkedni, hogy a nyilvános évmegnyitó ünnepély most maradjon el. Ezzel vele járt az, hogy el kellett hagynunk erről a szűkkörű családi ünnepélyünkről nyugodtabb időkre Révész Imre aa tanári székfoglalóját is, aki mint immár megválasztott és felesketett ny. r. tanár ebben az iskolai évben kezdi meg szolgálatát. Reméljük, hogy ezek a nyugodtabb idők nagyon rövidesen bekövetkeznek, Révész Imre aa pedig nagyon hosszú ideig húzza majd azt a nehéz igát, mely neki gyönyörűséges, hallgatóinak hasznos, intézetünknek dicséretes léssen. Úgy adja az Isten!

Ének- és zenetanítói állásunkat, amelyet tudvalevőleg a helybeli testvérekollégiummal közösen tartunk fenn, a mi részünkre már két éve Kárpáti Emil helybeli ág. ev. kántortanító aa látta el dicséretes buzgósággal és elismerésre méltó sikerrel. Fogadja érte e helyen is igaz köszönetünket ebből az alkalomból is, hogy ebben az iskolai évben már az erre az állásra megválasztott rendez tanerő, Saja Antal aa veszi át tőle e szolgálatot. Saja Antal aát pedig, aki a mai közének vezetésével íme már meg is tartotta

székfoglalóját, üdvözöljük meleg szeretettel és azzal a jókívánsággal, hogy az ő lelkes buzgalmának és elismert tudásának sikerüljön a tanuló ifjúság tanulás-vágya és szorgalma által nevelésünknek ezen a némelyek által kevésbe vett, de annál fontosabb terén végre a megkívántató sikert elérni. Középiszkolai nevelésünknek igen nagy hiánya szerintem az, hogy a zenét mellőzi, az éneket pedig kevésbe veszi. Theologiai ifjúságunknak itt módja és alkalmja nyílik rá, hogy ezt a hiányt magára nézve pótolja. Nagyon kérem önöket, ragadják meg ezt az alkalmat. Mire önök papok lesznek, akkorra már úgy átalakul társadalmunk, hogy csak munkás, dolgozó elemeknek lesz benne helyök: a pap pedig, mihelyt igazi pásztori szervező és főképen nyájgyűjtő munkát akar kezdeni és munkás életet folytatni, az első, aminek szükségét fogja érezni, egy kis zenei tudomány. És az ének, amilyen nagy hatású eszköze volt a reformátoroknak a térítésben, épen olyan lehet a mai papoknak is a társadalmi propagandában és még legelőször is az istenitisztelek általánosan panaszlott ridegségének elenyésztetésében. Igaz, hogy az ének a kántor dolga; de higgyék meg nekem, hogy csak az a kántor tud jól énekelni és éneket tanítani, akinek a papja tud egy kicsit zongorázni.

És most, uraim, elérkezett az idő, hogy hozzá fogjunk annak a régi mondásnak a megcáfolásához, hogy „inter arma silent musae.“ Bár úgy sejtem, hogy nehezen fog menni. A fegyvercsörgés veszedelmesen izgató zene, kivált a mi fajtánknak. Már is hallom, hogy theologus ifjaink közül néhányan a harcmezőre vágnak, sőt némelyek jelentkeztek is már fegyveres szolgálatra. Senkit sem biztattam, nem is biztatok rá, de nem is beszélek le róla senkit. Aki hősi magyar vérének indítására elmegy, áldásunk és imáink kísérik és mikor visszatér, szerető gondoskodásunk fogadja, hogy további pályafutásában semmi hátrátéleit ne szenvedjen. Hiszen a mostani háborúban igazán nagy érdekeink forognak kockán, amelyekért méltó minden áldozatot meghoznunk. És kell is, hogy mindenki minden tőle telhető áldozatot meghozzon. Ki amivel legtöbbet tehet a diadal kiküzdésére, fegyverrel és tanácscsal, pénzzel és munkával, sebek kötözésével és vigasztalással, most kötelessége megtenni. Mert a háborúról általában, de különösen erről a háborúról is eltérők lehetnek a vélemények, hogy jó-e, rossz-e, de abban nem lehet közöttünk eltérés, hogy nekünk ezt a háborút csak jól szabad bevégeznünk, azaz diadalmasan. És erre meg is van minden reményünk, sőt egyenesen

jogunk van rá a kijátszást vagy megcsúfolást nem tűrő természeti és erkölcsi törvények alapján.

Nem lehet feladatomban, és nem is célomban, hogy a háborúról dicséneket zengjek; de az sem, hogy keseregjek felette és elkarhoztassam, mint ördögi praktikát. Hanem amit láttam és tudok, arról szabad bizonyosságot tennem. Ez pedig az, hogy a háborúval a Jézus Atyjának, a mi Istenünknek mindig jó céljai voltak és ezeket mindig el is érte. Ha a most folyó háborút nézzük, első tekintetre is szemünkbe ötlök egy ilyen jó cél, ami már el is van érve: a tudományos műveltségnek vagy modernségnek nevezett erkölcsi és jellembeli elpuhultság önzésében elernyedti emberiség felrezzentése. A vén Európának, mely eddig petyhüdt és szenzációkra éhes idegeit a távoli világrészek, vagy legközelebből a balkáni háborúk vérpárájával oly kéjesen izgatta, borzongtatta, most szíve közepén villanik keresztül a hideg, gyilkos vas; ah, mennyivel más érzelmeket vált ez ki a túlfinomult lelkekből! A mozgósítás napján mintha egy varázsütésre megtalálta volna szívét ez az önző, léha és cynicus társadalom, mely eddig a haszon-, előny- és gyönyörhajhászásban egészen elvesztette azt. Mintha millió meg millió ember most egyszerre tette volna azt a meglepő felfedezést, hogy rajta és kedves családján és az ő érdekkörén kívül is vannak még ebben az országban emberek, akik ő érte megmérhetetlen értékű testvéri szolgálatot teljesítenek, valószínűleg testökkel fedezik az ő jólétét; akiknek tehát szintén követelő jogigényük van az ő testvéri szolgálataira. Az első felrezzentésre így született meg a lelkekben az összetartozandóságnak, az egymásra utaltságnak, részvétnek és könyörületnek valamely homályos, egy kissé zavaros is, de a gyakorlatban mégis meglehetősen érvényesülő érzülete. Bármily hiányai és félszégei legyenek is azoknak a jótékonysági mozgalmaknak, amelyekre itt célzok, keresztényen világitásban lehetetlen őket sokra nem becsülni.

Ez azonban nem azt teszi, hogy most már egy csapásra megjavult a világ, megtértek az emberek; hanem csak azt, hogy egy kicsi kis lépéssel tényleg mentünk előre, és pedig nem csak érzelmeink nyertek némi nekilendülést a tisztultabb és emelkedettebb légkörbe való emelkedéshez, hanem az élet céljáról és értékeiről, általában az emberi jellemről való felfogásunk is nemesebbé és igazabbá lett egy árnyalattal. A háború nagy ár; de hiába, olcsóbban nem lehet megszerezni azt a veséig és velőig ható, csalthatalan és igaz világitást, amibe az ágyúk és puskák

tüze állítja a kulturákat, nemzeteket, társadalmakat és egyeseket, valamint e földi jókat és dicsőségeket. Nemzetek és emberek, mint valami rémesen bűvös varázslámpánál, bele látunk e fénynél egymás szívébe és veséjébe. És amit ott látunk, az sokszor fel-emel, sokszor lesúlyt és megborzaszt; de ha akár egyikről, akár másikról a Jézus töviskoronás fejéhez emeljük tekintetünket, mindenikből csak egy-egy újabb lökést nyer a lelkünk arra, hogy előre csak, mindig felfelé, közelebb Ő hozzá! Nézzétek, a világ lángban áll körülöttünk, a háború rémesen dörgő és pattogó tüze megemészt mindent, ami útjába kerül, csendes kunyhókat, boldogság fészkeit, melyek az egyszerű, tiszta életörömök tanúi voltak; évszázados műremekeket, amelyek az emberi elme dicsőségének hirdetői voltak; acéllal vértezett erődöket, melyek a poklok kapúival is dacolni voltak hivatva; és hatalmas fegyveres tömegeket, vagy siránkozó védtelen embereket: nincs senki, aki megállhatna ebben a fergetegben, csak egyedül az erős hős, aki oda hagyva családját, vagyonát, lemondva élvezeteiről, nem félve a nélkülözésektől és fáradalmaktól, bátran veti életét kockára nemzetéért és kulturájáért és száz halálon keresztül is diadalra viszi zászlaját. Így a hősök, akikből a mai kulturfeljődésnek egyik hattyúja, de a mai lelkek túlnyomó nagy többségén nagy és zsarnoki erővel uralkodó ága már neveléses figurákat csinált, újra divatba jöttek és a férfias jellem, erő, bátorság, kitartás, az elpuhult élvezetek helyett a veszélyt és fáradalmakat kereső harcra-készség kezd újra becsületben részesülni. Kezdjük nem azt nézni, hogy kinek miye van, hanem azt, hogy ki mit ér: non quantum quisque prosit, sed quanti quisque sit! Mind ez az emberiségre nézve pedig valósággal jókor jött most, amikor már épen azon a ponton voltunk, hogy a régi helyébe egy egészen új ember-typus alakuljon ki köztünk a kávéházakban és az iskolákban, egy görbe lábú, púpos hátú, ferde vállú és rokkant járású vaksi, sápadt embertypus, amelyiknek hite nincs, eszményei nincsenek, célja sincs, gerince sincs, csak szája, nyelve és perverz idegei vannak, amelynek csatateré a zsurok és utcasarkok, leghősibb vállalkozása az aszfaltbetyárság. Még megvannak ezek a kultúra torzszülőttei a hozzájuk illő női nemzetséggel együtt és eszük ágában sincs önként visszavonulni az emberi haladás útjából; de már — legalább most még — nem ők állanak az egyetemes érdeklődés központjában, nem ők a társaságok dédelgetett kedvencei, a leányálmok hősei és a jövő reményei és eszményképei, hanem a dél-

ceg magyar huszárok, a szilaj somogyi bakák, a vitéz székely legények, az alföld vasmarkú és acélderekú fiai, szóval mind olyan típusok, amelyek az Isten képét ugyan mint Ádám fiai szintén levetkeztek, de az ember-képet legalább mint Árpád fiai tisztességgel megőrizték. Ez a szép ember-kép, az acélos, edzett, bátor, hű és megbízható férfi-jellem az élet összes értékei között ha nem emelkedett is a közönség felfogásában egyszerre az első helyre, de szemmel láthatólag igen magasra emelkedett. De az nem baj; elég az, hogy érdeklődés tárgyává lett. Az emberek összehasonlítást tesznek a külső értékek, vagyon, hivatal, szerencsés helyzet stb. és a belsők közt: és pedig ez utóbbiak javára. Ezeket viszont egymás közt hasonlítják össze és akkor lehetetlen, hogy arra a meggyőződésre ne jussanak, hogy tudományánál, műveltségénél, szellemességénél és minden más felséges értéknél többet ér az egyenes, tiszta, bátor és erős jellem. Innét már csak egy lépés annak belátása, hogy az élet nem azért a legfőbb jó, mert alkalmat ad arra, hogy magunkat vagyonnal, élvezetekkel, hatalommal, díszszel és méltósággal és egyéb jókkal megtömhessük; hanem azért, mert a legfőbb, nagy és dicső emberi érdekek szolgálatába állíthatjuk, és ha kell, azokért fel is áldozhatjuk. Mihelyt pedig az életet ilyen magasabb erkölcsi értelemben véve, mint önmagában való jót nézzük, tekintetünknek okvetlen Jézusra kell irányulnia. Mert egyedül az ő élete az az élet, mely önmagában jó, amelynek jósága teljesen független a külső viszonyoktól, és amely nem szolgál a földi javaknak, hanem feltétlenül uralkodik rajtuk, és a legfőbb jó szolgálatába állítja azokat. Igen, ez, egyedül ez az élet a jó, sőt a legfőbb jó, mert egyedül ez az örök jó is. Mindent megreszkettet a háború, mindent feldúl a vészek és viharok, mindent elenyésztet az idő; de aki a Jézusban él, az soha meg nem rendül, soha meg nem dől, soha el nem enyészik, hanem örökké ragyog, túl még az égnek csillagain is. Ime, az ágyúk tüzének világánál minden oly törpének és értéktelennek tűnik fel a hős harcos mellett; az örök Íge világánál pedig a leghősebb harcos is messze elmarad a legegyszerűbb hívő mellett. Amannak életét, hírét, dicsőségét megemészti az idő; emez már belépett az örökkévalóság dicsőségébe.

És így a háború az egyik leghatalmasabb eszköz az Isten kezében a kiválasztásra, ami pedig az emberiség fejlődésének és haladásának egyetlen útja. A gyenge elvész, az erős megmarad. Kegyetlen törvény, de kegyetlenebb volna megfordítva. Már pedig

a világ mindig azon mesterkedik, hogy a gyengét, a hitványat, a léhát, alacsonyat fölibe emelje az erősnek, deréknek, komolynak, magasztosnak. De hiába minden mesterkedés; csak az igazi erő diadalmaskodhatik, csak az igazi értékek maradhatnak meg. Így, amióta a világ fennáll, a háborúk sok vért és könnyet ontottak, de mindig előbbre vitte átalok a gondviselés a haladás ügyét. El sem lehetne képzelni, mi lett volna az emberiségből háborúk nélkül. A tej nem forr meg, csak megalszik, megsavanyodik, aztán megposhad önmagában. De a nemes hegyaljai bornak meg kell forrni. Az szennyes tajtékot túr, buzog, és ha rést nem lel buzgásának, szétveti a vasabroncsot is; de mikor megforrt, szikrázó tiszta és állandó lesz, mint az arany. Bizony piszkos érdekek indítják a háborút mindig, és szennyes, alacsony indulatok vívják meg sokszor, és a gonosz és méltatlan fél kerül benne felül nem egyszer; de azért végeredményben mégis mindig csak az Isten viszi véghez általa az ő bölcs és jó akaratát. Ezért nem csak bibliai, hanem tudományos igazság is az, hogy a régi Izráel harcai Jahveh harcai voltak. Izráel véres harcain, diadalain, még inkább pedig vesztésein, bukásán, szenvedésein keresztül vezette az Úr az ő népét a Golgotáig, ahol az ígélet földje megnyílt zsidónak először, azután pedig görögnek is. Szűk látkörű felfogásra vallana azt gondolni, hogy a többi népek háborúit nem ugyan ő és nem ugyan ezen célokra használná fel. Mindig úgy volt, ma is úgy van, hogy az emberek gondolnak egymás ellen rosszat, de az Isten gondolja azt jóra fordítani. A harc az emberek kezében van, de a vereség vagy a diadal és siker Istentől származik. És ő annak adja azt, akinek megalázása vagy felmagasztalása által a haladás ügyét előbbre vinni akarja. Egyik nemzetben vereség által viszi véghez célját, másikban győzelem által; de minden képen úgy, hogy az a rendkívüli, és béke idején szinte elképzelhetetlen erkölcsi és fizikai erőfeszítés, amit a hadakozók egymással szemben kifejtenek, közvetve az egész emberiségre nézve erő- és értékgyarapodást hozzon létre. A kiélt, elernyedtt fajok, bármily műveltek legyenek is, és arassanak bár diadalmat is, ezeket az erőfeszítéseket nem sokáig bírják ki, előbb-utóbb beléjük pusztúlnak, míg az életre való fajok ellenálló képességét és ható erejét csak neveli minden erőfeszítés sőt megpróbáltatás is. Így tűnnek le az élet szinteréről hajdan hatalmas és dicsőséges, de a gazdagságban elpuhult és a műveltségben elfajult nemzetek, és jönnek helyökbe szegényebbek, műveletlenebbek, de ifjak és üdék, akik-

nek ép testében ép lélek lakik, és akiknek szívök helyén van; és átveszik az elfáradt kezekből, és viszik tovább a haladás fáklyáját. Az egész történelem tanúság a mellett, amit Mária éneke (Lukács 1, 51. 52.) mond, hogy az Úr „Hatalmas dolgot cselekedék karjának ereje által; elszéleszté az ő szívök gondolatában felfuvalkodottakat. Hatalmasokat dönté le trónjaikról, és alázatosakat magasztalt fel.“

Hisszük pedig, hogy most is ilyen hatalmas dolgot fog cselekedni és elszéleszti azokat az ő szívök gondolatában felfuvalkodott hatalmasokat, akik a mi szegény nemzetünket akarják megölni és testét magok és cinkosaik közt feldarabolni, a mi nemzetünket, amelynek az európai civilizatio mai fejlettségében van annyi érdeme, mint tulajdon azoknak a nemzeteknek, amelyek mai fokára fejlesztették azt; mert nem fejleszthették volna, ha mi a keletről jövő támadások ellen a saját véreinkkel szemben testünkkel nem fedeztük volna őket. Kezdetől fogva látni lehetett ugyan, hogy helyzetünk nem olyan rózsás, mint amilyennek az oktanul rendezett sajtó-lárma feltüntette; de viszont ma is jól látható, hogy nem is olyan rossz, mint amilyenek a mai csüggettség sötét szemüvegén, vagy helyesebben mondva a galíciai menekültek szemüvegén látja. És minden reményünk megvan arra nézve, hogy, ha még oly nehéz küzdelmek árán is, végül mégis csak az antik latin jellem és római szövetségi hűség jóvoltából a kenyértörés idejére kettősre leolvadt hármass szövetség fog ebből a háborúból győztesen kikerülni. Én nem vagyok túlságos német-rokonszenvvel vádolható, de mégis úgy látom, hogy az emberiség mai haladási irányának a legtipicusabb és legtermékenyebb képviselője a németiség. Hogy az orosz, vagy épen a szerb mikor kerülhet a haladás élére mint fáklyavivő, azt nem tudom; de annyi valószínűnek látszik, hogy ma még aligha. A francia pedig már régen le került onnét. Sokáig tudta leplezni holmi kultúr-kendőzésekkel végleges elvénülését; de a természetet nem lehet oly könnyen félre vezetni, mint a napkeleti nyugatosokat. Az angol pedig sohasem volt, soha sem is lehet vezető; mert, mint józan és okos kalmár, erre a dicsőséges de nagy erőfeszítéssel és kevés haszonnal járó foglalkozásra nem is vállalkozhatik. Különben már a kalmárságból is lejebb csúszott. Eddig olyan művelt lelki kalmárnak ismertük, aki a tudományokat, művészeteket és a szegényeket nagy műélvezettel és keresztyéni részvétellel pártolja és támogatja, aki az árváknak gyámja, az elhagyottak oltalmazója, és a szegény kis elnyomott népek jogainak, legalább azoknak, akiket

nem ő nyomott el, hatalmas szószólója. Most azonban úgy tűnik fel, mint egy közönséges haszonleső szatócs, aki semmit sem néz, csak a pillanatnyi hasznot. Ellenben az emberséges tudományokban a német jár elől. A tisztességes mesterségekben nagyon szorongatja, sőt sokban már el is hagyta a régi vezetőket. És ami a legfőbb társadalma szervezettebb minden más társadalmaknál és fegyelmezettebb, az összeműködésre képesebb és készségesebb egyénekből áll, mint bármelyik más nemzet társadalma a világon. Ez pedig ma az emberi haladás iránya. Minél fegyelmezettebb egyénekből álló szervezett társadalom, melynek tagjai céltudatos és vállvetett munkájoknak minél nagyobb eredményét tudják biztosítani magoknak, hogy ez által ne csak a jólétnek egy bizonyos, óhajtott fokára eljussanak, hanem az emberi jogok és emberi méltóság teljességét és az emberi műveltségnek és neveltségnek ehhez megkívántató fokát is elérhessék. Németország bukása az emberiség ez irányban való haladásának legalább is ideiglenes fennakadását jelentené. Nem, nem lehet kétség abban, hogy a jól szervezett germán hatalom és a szilaj szittyá erő, ha talán igen nagy nehézségek és erőfeszítések árán is, de végre is győzni fog ebben a háborúban. Ezt kívánja a haladás ügye és a természet igazsága.

De végre is Isten kezében vagyunk; és legyen meg az ő akarata. Akármit hoz ez az akarat, győzünk, vagy bukunk, annyi bizonyos, hogy mi új feladatok, új nehézségek és új megpróbáltatások elé fogunk állíttatni. Ezekre nekünk már most készülnünk kell. Leghelyesebben készülünk pedig azzal, ha minden Isten adta erőnk teljes megfeszítésével törekszünk e háborúban a diadal kiküzdésére. Mert akár győzelem, akár bukás várjon ránk, jövőnket illetőleg sok függ attól, sőt majdnem minden attól függ, hogy hogy viseljük magunkat ebben a háborúban. És e tekintetben amit eddig tettünk és tapasztaltunk, az nemzetünk jövőjére csak biztató lehet. Tudvalevő, hogy úgy a közös hadseregben, mint a honvédségnél a magyarság számaránya messze fölötte áll a birodalom nemzetiségi statistikájában elfoglalt számarányának. Ami azt mutatja, hogy ebben a birodalomban mi vagyunk a legerőteljesebb és legéletképesebb faj (bár ha talán ez idő szerint a legélhetőlenebb is). Ennél fogva itt az uralomra nem csak ezer éves birtoklásunk alapján, hanem a természeti jognál fogva is egyedül mi vagyunk hivatva. Hogy ezt az uralmat maga a viszonyok ereje adja kezünkbe és tartja meg nálunk, azt mutatja nyelvünknek az ismert viszonyokhoz képest nagyon erős

terjedése úgy a polgári lakosság, mint még a katonaság között is. Pedig e tekintetben sem hivatalos, sem társadalmi úton nem történt semmi hathatós, vagy bár csak céltudatos és célszerű intézkedés sem; úgy, hogy ezt az eredményt iisztán csak a magyarság öntudatlan fölénye érte el. Hogy pedig a népek sorában mind ezek alapján itt, ebben az országban kijelölt helyünket meg tudjuk állani, feladatainkat be tudjuk tölteni, azt fényesen bizonyítja ennek a háborúnak már eddig is oly sok, felemelő tanulsága. Nem csak általános számarányunkat meghaladó arányban vagyunk képviselve a hadseregben, hanem ezt az arányt is meghaladó számban veszünk részt a harcban; és, ami igen fontos, még ezt az arányt is meghaladó súlylyal. A magyar katonai dicsőség új fényben ragyogott fel előttünk ezekben a nehéz időkben és e fény új reménysugárt vet előttünk a sötét, bizonytalan jövőndőbe. Sem ellenségeink közt, sem szövetségeseink közt nincs egy nemzet sem, amely katonai erények tekintetében megelőzne bennünket, de van olyan, amely mögöttünk marad. Kedvünk szilaj, erőnk törhetetlen, öklünk kemény, inunk szilárd: bármit hoz ránk a jövőndő, a mi fajtánk megáll minden harci fergetegben. És, ha van okunk aggodalommal tekinteni a sötét jövőbe, hát van okunk, épen a vészek, viharok, a véres és kemény harcok napjaiban van okunk felkiáltani is: **boldog vagyok, hogy magyarnak születtem!**

Mi pedig, Nagytiszteletű Tanári Kar és Nemes Ifjúság, most mégis majd csak megpróbáljuk megcáfolni azt az említett mondást, hogy „inter arma silent musae.“ Mi, t. i. az a „kettő-három nyomorult“, akinek most, a fegyverek zörgése közt, mikor véreink a fáradalmas de dicsőséges csatamezőkön hős tusákat vívnek, itthon kellett maradni, hogy végezzük a mindennapi élet szürke, közönséges napszamos munkáját, közben megadással túrvén némi polgártársainknak kapzsiságát, e mellett kötözzük a sebeket és készségesen viseljük a minden erőfeszítésünk igénybe vételéig ránk háruló közterheket. Hiszem pedig, hogy mikor ezt tesszük, ha jól megtesszük, éppen úgy eleget teszünk hazánk iránt tartozó kötelességünknek, mint azok a szerencsések, akiknek megadatott, hogy érte fegyverrel szálljanak síkra. Hiszen jól tudjuk, hogy a háború sorsa nem egészen a harcmezőn dől el, hanem nagy részben itthon, a polgári társadalom előkészítő és támogató anyagi és erkölcsi erőlkifejtése által. Mert, ha igaz az, amit katonai szakértők mondanak, hogy a mai háborúban a minél fegyelmezet-

tebb nagy szervezett tömegeké a diadal, még sokkal inkább igaz az, hogy a tömegek fegyelmezettsége és szervezettsége óriási nagy mértékben függ attól, hogy mennyire fegyelmezett nemzet küldte őket a harcba és mennyire szervezett társadalom áll otthon a hátuk megett. Ha pedig azt akarod tudni, hogy milyen fegyelmezett valamely nemzet és milyen ellenállásra vagy hatáskifejtésre képes szervezetet alkot társadalma, hát nézd meg a papját, akkor megtudod. Mert ugyan nem minden a paptól függ, de mégis valamely nemzet vezető osztályát a papság képviseli első sorban. És a vezető osztály minden hibáiért és hiányaiért a papság felelős első sorban. Tehát rajtunk, itthon maradt papokon szintén annyi fordul meg a mostani háborúban, mint a küzdő harcosokon.

És, ha őszintén számot vetünk magunkkal, talán nem az nyomakodik lelkünkre legfájdalmasabb súlylyal, hogy mi nem szolgálhatjuk fegyverrel a hazát, hiszen ezen, bármely pap vagy theologus, aki koránál fogva arra való, bármely pillanatban segíthet, és fegyvert ragadhat; hanem inkább az, hogy bár sok olyan dolog van, amit nemzetünk érdekében most hirtelenében is megtehetünk és meg is kell tennünk, de még több az olyan, amit előbb kellett volna megtennünk, és most már késő. Amely pap, vagy egyáltalán vezető osztálybeli ember még ma sem látja be az egész magyar vezető osztálynak rettentő mulasztásait, amelyik még ma sem sírja el mellét verve a mea culpa-t, az igazán nem méltó elfoglalt állására. És amely diákban még ma sem gyűl fel a megszentelt honszerelem égő lángja, és nem érlelődik meg az a komoly és tettekre kényszerítő elhatározás, hogy ő pedig egész életét, minden erejét ráteszi a nemzetépítő nagy munkára, hogy ő éjt-napot egygyé téve tanul és dolgozik, hogy jóvá tegye atyái bűnét, helyre hozza a multak mulasztásait, az igazán nem méltó, hogy a nemzet testében egyáltalán megmaradhasson.

Nézzetek körül, és lássátok, hogy minden oldalról gyűlölködő, kapzsi, alacsony lelkű ellenség vesz körül bennünket, és még szövetségeseink is csak annyira becsülik értékünket, amennyit tényleges szolgálataink nekik érnek; sehol egy megértő szív, sehol egy őszinte jó barát. Minden szomszédunknál különbek vagyunk, de azért valamennyi lenéz bennünket, lebecsüli erőnket, és reszketve várja a pillanatot, hogy húsunkba vágja rabló karmait. Népünk békében munkabírásra, hadban vitézségre a világ bármely népével kiállja a versenyt; és azért mégis mind untalan a lét és nemlét kérdése elé van állítva: mert fejletlen, szervezetlen, tanulat-

lan és hitetlen. Ki ennek az oka, kinek kell ezért megfelelni az Isten ítélőszéke előtt, aki ezt a népet a földnek erre a nehéz pontjára állította őrállóul, és fel is ruházta mind azokkal az adományokkal, amelyek szükségesek ahhoz, hogy itt megállja helyét, és mégsem állhatta meg kellőleg, mert vezetői sohasem álltak igazán hivatásuk magaslatán? Kinek kell ezért megfelelni?

Tegyük szívünkre kezünket. És ezekben a komoly pillanatokban, amelyeknél komolyabb nem sok volt ennek a nemzetnek életében, amikor minden húr feszül, minden kötél szakad, most, talán már épen a tizenkettedik órában, nyíljanak meg végre a magyar szemek annak meglátására, hogy mi az „egy szükséges dolog“, ami minden mulasztásunkat és hiányainkat kipótolhatja; nyíljanak meg a magyar szívek annak befogadására, aki nem békét hozott e földre, hanem fegyvert; mert bármi legyen is mai háborúnk vége, ezzel a fegyverrel bizonyosan diadalt, örök diadalt aratunk.

Ezzel az 1914/15-iki iskolai évet ezennel megnyitom.

Dr. Kecskeméthy István.

Háborús adalékok az év történetéhez.

Ez az „Értesítő“ már az Egyetemes Konvent 147—1913. jkvi sz. határozata alapján az E. T. B. által 28—1914. jkvi sz. határozatával elnöke és szakelőadója által megállapított kérdőpontok alapján van összeszerkesztve, amelyek a rendes viszonyokra szólnak; az alábbiakban azok kiegészítéséül az 1914/15-iki hadi év rendkívüli viszonyaira vonatkozó néhány vonást közlünk.

Az évmegnytás, melyet okt. 4-ig kellett elhalasztanunk a miatt a bizonytalanság miatt, melyben helyiségeinknek katonai célokra leendő felhasználása tekintetében voltunk, szorongó, de emelkedett hangulatban folyt le a főtiszteletű püspök úr és az Előljáróság részvételével. Imát dr. Ravasz László mondott, megnyitó beszédet alulírott tartott; mind a kettő az Értesítő élén olvasható egész terjedelmében. Az ifjúságban már akkor az az elhatározás forrott, hogy nem élve törvényadta hadmentességi jogával, önként fegyver alá áll, és úgy siet a haza védelmére. Az igazgató és a tanári kar teljesen szabad utat engedett a hangulat kiforrásának, és elvből nem igyekezett azt valamely irányban befolyásolni. Azt azonban határozottan kifejezésre juttatta, hogy a haza szolgálatának több módja is lévén (köztük nem utolsó a tanulás); az idén az ifjúságtól nagyobb szorgalmat, megfeszítettebb munkát vár, mint máskor. Ha valaki önként hadba akar vonulni, áldással, szeretettel és dicsérrel elbocsátjuk, de addig, amíg be nem vonul, az utolsó pillanatig szigorú kötelességteljesítést kívánunk tőle. Az előadások okt. 5-én pontosan meg is kezdődtek. Az ifjúság elhatározása azonban hamar megért: okt. 7-ikén már testületileg jelentkezett kivétel nélkül a honvéd altisztképző iskolába leendő felvételeire. De ennek felállítása sokáig húzódott, mikor pedig végre létrejött, a belépéshez szükséges szülői engedély megszerzésére oly rövid határidő volt szabva, hogy csaknem senki sem tudta azt a kellő időre megszerezni, sokan pedig egyáltalán nem. Így ebből a tervből nem lett semmi. Ekkor azok, akiknek szülői engedélyt sikerült szerezniök, úgy segítettek a dolgon, hogy egyszerűen besoroztatták magukat önkén-

teseknek, és bevonultak. **Daday Loránt** II. éves, már ezt megelőzőleg, 1914. aug. 1-én bevonult Beszterczére. Már a tavaszszal mint hadapród-örmester kiment a bukovinai harctérre, onnét hamarosan szép hírt hallottunk róla; de azóta nem tudjuk, hol és hogy van. Majd 1914 dec. 1-én bevonultak Nagydisznódra a tüzérséghez egyszerre heten, ú. m.: **Csutak Ferenc, Kiss Gyula, Tapsony Endre** IV. évesek; **Kacsó Károly, Téglás Ferenc, Viski Ferenc** III-ad évesek, és **Kocsis Lajos** II-od éves. Ezek közül Téglás Ferenc és Kocsis Lajos mint tizedesek küzdöttek a harctéren; most itthon vannak, amaz Kolozsvárt, emez Nagyváradon, kórházi ápolás alatt. Dec. 7-ikén ugyancsak Nagydisznódra a tüzérséghez vonult be **Kupán Mihály** II-od éves és **Berde Zoltán** I. éves. Dec. 14-én **Nagy Kálmán** IV-ed éves a gyalogsághoz vonult be, rövidesen el is vitték a déli harctérre. Végül jan. 14-ikén a 21-ik honvéd gyalogezredhez vonult be **Kun Zsigmond** II-od éves és **Lőrincz Samu** I-ső éves a 2-ik cs. és kir. gyalogezredhez. Mindnyájan az utolsó pillanatig pontosan eleget tettek minden iskolai kötelezettségüknek; és most épen olyan pontosan teljesítik katonai kötelességüket, egészen a halálig. Közülök T. Kun Zsigmond hadapród a Boján mellett jún. 12—14-én vívott csatákban csapata élén hősi halált halt. Nagyra hivatott életét korán, de dicsőn fejezte be. Méltán dicsekedhetünk a többiekkel is; magyar fiúk. A tanári kar kimondta, hogy tanulmányi idejükbe beszámítja hadi szolgálatuk idejét; az Előljáróság pedig azokat, akiknek közülök stipendiuma volt, meghagyta annak élvezetében. Internátusunk nem theologus tagjai közül, hogy kik vonultak hadba, az a névsorban a maga helyén fel van tüntetve. Ezek közül egy igen kedves tanárjelölt növendékünk, **Adorján Gyula** az északi harctéren szintén hősi halált halt. Mindent megtettek ezzel a házáért, amit ember legnagyobbat tehet; legyen áldott emlékezetök.

A tanári kar maga is ki akarván venni részét e nagy időkből, a nemzeti ügy szolgálatából, mint hátrább részletesen olvasható egy felolvasó cyklust rendezett a főtiszteletű püspök úrral az élén. Szolgálatot óhajtott ezzel tenni az itthon maradtak lelkének azokra a nagy kijelentésekre való irányításával, amelyeket Isten mondani akar a világnak a háború kínján és tüzén keresztül; egyúttal pedig a háború által okozott nyomor enyhítésére sietni. E végből a felolvasásokon befolyt adományokat és az akadémiai istentiszteletek perselypénzét, összesen 744·02 koronát felerészben a hadsegélyezés, felerészben pedig a Vörös Kereszt céljaira adta. A felolvasások

(Háború és Élet) kiadásából ugyane célra adott 497 koronát, összesen tehát eddig 1241'02 koronát. Az ifjúság hadbavonulása miatt legátus nélkül maradt gyülekezetek lelkészei az igazgatótanács intézkedése folytán szivesek voltak a konceptusokat gyülekezetükben széthordatni és a befolyt jövedelmet hadsegélyezési célokra hozzánk beküldeni. Ebből eddig közzé tett, s illetve még közzéteendő nyilvános elszámolásunk szerint 282'60 koronát adtunk erre a célra. Ezenkívül tanárkarunk azt az indítványt terjeszti Előljáróságunk elé, hogy az idén visszamaradt pályadíjakat is a hadsegélyezés céljaira adja, ha ez végrehajthatik, innét is 468 korona jut a nemes célra. És ezzel összesen 1991'92 koronára fog rugni az az összeg, amit szegénységünk szerint áldozunk a nyomor enyhítésére. Azt mondani sem kell, hogy a tanári kar és az ifjúság egyes tagjai külön-külön is erejükhöz mérten teljesíteni igyekeztek e tekintetben kötelességüket. Theol. ifjúságunk a sebesült katonák egyházi gondozásában jelentékeny részt vett a kórházak látogatásával, istentiszteletek tartásával és olvasmányok osztogatásával.

Legyen még teljesség kedvéért felemlítve, hogy a mozgósítás idején, mikor városunk annyira túl volt zsúfolva idegenekkel, hogy sokan szabad ég alatt háltak, megnyitottuk internátusunkat az olyan érettségi vizsgát tett fiatal emberek számára, akik itt beöltöztetésüket és elhelyeztetésüket várták. És attól kezdve az egész iskolai éven át készségesen adtunk szállást olyan főiskolai hallgatóknak, akik itt voltak katonai szolgálaton és megfelelőleg nem tudták magukat elszállásolni. Többen közülök konviktusunkban is étkeztek. Egész kis katona-otthon volt itt. Sőt egyszer, egy éjszakára — aggodalomteljes novemberi nap volt az! — még bukovinai menekülteket is fogadtunk be szállásra.

Voltak aggodalmas napjaink; de az Isten mindig velünk volt. És Ő azon az úton, amelyet most ágyuk tűzének világosságánál villantott fel a magyar nemzet előtt, egész bizonyosan végig is fog vezetni bennünket, egészen az ő bölcsesége és jó akarata által elibünk kitűzött cél eléréséig.

Dr. Kecskeméthy István.

I. Az intézet állapota.

A. Szellemi állapot.

a. Hatóságok, tanárok, tanítók.

1. A fakultás az erdélyi református egyházkerület által tartatván fenn s annak tulajdonát képezvén, mint ilyen, annak legfőbb kormányzata és felügyelete alatt áll.

A főfelügyelet a fakultás törvényei értelmében a püspökre, illetőleg az ő helyettesére, a közvetlen kormányzás az egyházkerületi közgyűlés által választott Elöljáróságra és a tanári karra van bízva.

Az 1908. évi apr. 7—9 iki egyhker. közgyűlés 37. jkvi. sz. határozatával szervezett és az 1912. november 9—11. egyházkerületi közgyűlés 38. jkvi. sz. határozatával újraválasztott Elöljáróságban annyi változás történt, hogy *Benedek* Károly és *Csűrös* József lemondott lelkészi tagok helyébe az 1915. március 17-iki egyhker. közgyűlés *Kádár* Géza zilahi lelkész és *Barabás* Samu kolozsvári esperes aait választotta be. Az előljáróságokat alkotják tehát: Az egyházker. Püspöke. Főgondnok, az előlj. elnöke: dr. *Gidófalvy* István kir. közjegyző. Gondnok, alelnök: dr. *Kolosváry* Bálint egyet. ny. r. tanár. Világi tagok: *Sámi* László kir. főügyész: dr. *Schilling* Lajos egyet. ny. r. tanár, dr. *Erdélyi* Pál könyvtárigazgató. Egyházi tagok: *Barabás* Samu esperes, *Sófalvi* Károly esperes, *Vásárhelyi* Boldizsár esperes, *Tóthfalusi* József, *Kádár* Géza lelkészek. Tanártagjai: dr. *Kecskeméthy* István igazgató, *Nagy* Károly, dr. *Ravasz* László gazdasági felügyelő, dr. *Bartók* György intermátusi és konviktusi felügyelő és előljárósági jegyző, *Révész* Imre ny. r. tanárok.

2. A szervezett tanszékek száma öt: ó-szövetségi tudományok, új-szövetségi tudományok, egyháztörténet- és jogi, systematika theologiai és gyakorlati theologiai. A filozófiai-paedagogiai tanszék nincs szervezve, hanem e tárgyakat a theologusok a helybeli egyetemen hallgatják és ott kötelesek belőlük kollokválni. A tanszékek

javadalmának kérdését az 1913. évi őszi ker. közgyűlés rendezte, és pedig úgy hogy a zsinati törvények megfelelő szakaszát végrehajtva a tanárok illetményeit az állami jogakadémiai tanárok fizetési fokozatainak megfelelőleg állapította meg, s egyszersmind a családi pótlékot is biztosította számukra az állami kulcs szerint.

3. A rendes tanárok száma öt, óraszámja heti 8 óra.

Révész Imre akit az 1913. évi novemberi egyhker. közgyűlés választott meg lelkeszi és theol. magántanári oklevele alapján 1914. szeptemberében foglalta el tanszékét, melyet addig mint helyettes tanár töltött be. Mindenik tanár javadalma a megfelelő szolgálati idejű állami jogakadémiai tanáréval egyenlő.

4. Helyettesítés e tanévben nem történt. Dr. Ravasz László tanár úr ugyan a II. félév végén néhány hétig akadályozva volt a tanításban egy a családjában előforduló súlyos betegségi eset miatt; de azért e tekintelben külön intézkedésre nem volt szükség.

5. Már az intézet megalapításakor tervbe vett, de még eddig nem rendszeresített két docensi állás a tanév folyamán Dr. Imre Lajos és Dr. Makkai Sándorral töltetett be. Kiknek a magántanári illetve bölcs. doktori oklevél alapján adatott meg a *venia docendi*. Előbbi gyakorlati poimenikai utóbbi gyakorlati katechetikai tárgyú előadásokat tartott heti 2 óra számmal. Számukra a mélt. igazgatótanács ez évre 500—500 korona tiszteletdíjat engedélyezett.

6. A zene- és ének tanítást Saja Antal 1913. őszi kerületi közgyűlésen a kolozsvári kollégiumhoz az intézetünkkel közösen fentartott tanszékre megválasztott okl. ének-zenetanító látta el. Javadalma a theologia részéről 1000 K. Heti két órán egyházi éneket, 5 órán zenét tanított.

A modern nyelvek tanításának ellátásában előljáróságunk a biztató kezdettől indítatva, megmaradt a tavalyi módszer mellett, és a jelen iskolai évben is *Nagy Károly*, dr. *Bartók György* és *Révész Imre* theol. tanár aait. kérte fel a német nyelv tanítására, a francia- és angol nyelv tanulására vállalkozó ifjaknak pedig, ha sikert tudnak felmutatni, az intézeten kívüli tanulásra anyagi segílyt helyezett kilátásba. Ilyenek azonban nem voltak.

b. Tanulók.

1. Az 1914—15. tanév egész folyamán felvétellett összesen 55 theologus (7-el kevesebb, mint tavaly.)

Beiratkozott az I. félévben: I. évre 12; II. évre 12; III. évre 12; IV. évre 18. össszeen 54; II. félévben iratkozott be I. évre 1.

Kimaradt a tanév folyamán I. évről 2. II. évről 1. Hadbavonult 13. A tanévet intézetünkben végezte tehát 39 theologus.

[Internátusunkban beiratkozott: Tanárjelölt 23, joghallgató 5, orvostanhallgató 5, keresk. ak. hallgató 1. Tanévfolyamon kimaradt hadbavonulás miatt tanárjelölt 10, joghallgató 3, orvostanhallgató 4.]

2. A theologusok minőségét a megelőző évi általános osztályzatuk (I. éveseknél érettségi bizonyítvány), szülőik foglalkozása, nyelvtudásuk és magaviseletük alapján, a következő táblázatok mutatják.

Mult isk. évi általános osztályzatok alapján:

Évfolyam	I. év	II. év	III. év	IV. év	I-IV. év
Beiratkozott	13	12	12	18	55
Jeles — — — — —	2	1	—	7	10
Jó — — — — —	4	1	2	4	11
Elégséges — — — — —	4	1	1	3	9
Elégtelen (ill. jav. érettségis) — — — — —	3	2	—	1	6
Elégtelen 2 tárgyból — — — — —	—	—	—	—	—
Elégtelen több tárgyból — — — — —	—	—	—	—	—
Nem kollokvált 1 tárgyból — — — — —	—	2	2	2	6
Nem kollokvált 2 tárgyból — — — — —	—	2	5	—	7
Nem kollokvált több tárgyból — — — — —	—	3	2	1	6
Nem kollokvált minden tárgyból — — — — —	—	—	—	—	—
	13	12	12	18	55

Szülei foglalkozása szerint	I.	II.	III.	IV.	Összesen
	évesek				
Lelkész — — — — —	2	1	1	4	8
Tanár — — — — —	3	—	—	—	—
Tanító — — — — —	—	3	2	2	10
Földmivelő — — — — —	2	5	6	7	20
Tisztviselő — — — — —	4	1	1	2	8
Kereskedő — — — — —	—	—	1	1	2
Iparos — — — — —	1	1	1	1	4
Magánzó — — — — —	1	1	—	1	3
Összesen :	13	12	12	18	55

A) Theologiai tanfolyam	Az I. II. félévben beíratkozottak összes száma	Nyelvismeret				Év-közben		Évközben vétetett fel	Év végén volt
		csak magyarul beszél	magyarul és németül beszél	magyarul és oláhul beszél	magyar, német és egyéb nyelven beszél	kimaradt	meghalt		
I. évfolyamban	13	11	—	1	1	2	—	1	12
II. évfolyamban	12	10	—	2	—	1	—	—	11
III. évfolyamban	12	12	—	—	—	—	—	—	12
IV. évfolyamban	18	16	1	—	1	—	—	—	18
Összesen	55	49	1	3	2	3	—	1	53

Magaviseletük általában kifogástalan volt. Egy hallgató óramulasztásai miatt az intézetből kilépettnek tekintetett.

A) A theologiai tanfolyamon	Egyházkerületek szerint						Összesen
	erdélyi	duna-melléki	dunántúli	tiszán-inneni	tiszántúli	Romániai misszióból	
I. évfolyamban	11	—	—	1	—	1	13
II. évfolyamban	12	—	—	—	—	—	12
III. évfolyamban	12	—	—	—	—	—	12
IV. évfolyamban ---	15	—	1	—	1	1	18
Összesen	50	—	1	1	1	2	55

c. Tan- és nevelőeszközök.

1. Intézetünk az internátussal és tanári lakásokkal együtt egy 1895-ben a használatnak átadott kétemeletes modern épület; tangermei tágasak, szellősek, világosak, jó karban tartottak, fedett folyosókkal és tágas előszobákkal. Berendezésük az igényeknek minden tekintetben megfelelő.

2. Internátusunk cellarendszerű; vannak 2—6 ágyas szobáink, de a legtöbb négyágyas. Egyik oldalon a szobák hosszú és tágas zárt és fűtött folyosóra nyílnak, a másikon ezenkívül még némely szobáknak előszobájuk is van. A mosdók külön mosdószobákban

vannak és teljesen modern berendezésűek. Fokozatos átalakításuk az idén nyert befejezést. A fűtés központi, alacsony nyomású gőzfűtés. Az elmúlt években e tekintetben észlelt hiányokon is segítettünk, úgy, hogy az idén a fűtés ellen nem volt panasz. A szükséges mellékhelyiségek felszerelése is a modern hygieniának megfelelők most már; ezeket is fokozatosan átalakítottuk. A szobák berendezése egyszerű és csak a nélkülözhetetlen dolgokra szorítkozik. Minden ifjunak egy vaságy, egy íróasztal, egy szék, egy közös könyves polc és a szükséges szekrények. Az ágyak vasodrony-ágybetéttel vannak felszerelve, de az *összes ágyneműt — az ágytakaró kivételével, amit az intézet ad — az ifjoknak kell magukkal hozni és pedig egy 185 cm. hosszú, 78 cm. széles, 3 részből álló levarrt matrácot, 1 vagy 2 vánkost, 1 paplant, legalább 2—2 húzattal, illetőleg lepedővel.* Ezek és a tisztaságra tartozó másfajta felszerelés nélkül a beköltözést nem engedjük meg. Az udvart tágas és csinos park egészíti ki, melyet a kis Szamos szegélyez.

3. Külön nevelő személyzet beállítására vonatkozó és egyházi felsőségünk részéről is a legjobb akarattal támogatott törekvéseink még mindig nem juthattak sikerre. E tekintetben érzett hiányainkon úgy az egyes tanárok, mint a tanulmányi és fegyelmi felügyelettel (T. Rt. szab. 46. §.) megbízott igazgató, valamint az internátus-konviktus felügyelő tanár, akinek vállalaira szabályzataink (57. §. 2.) a nevelés feladatát főképen helyezték, minden tőlük telhető módon igyekeznek segíteni; de a hozzá értőnek nem kell magyaráznunk, hogy mind ez nem elég. Igaz, hogy mi is így nőttünk fel, sőt még igyebben, „szabadon tenyészve“; de ne is szóljunk erről többet. Az internátus, ha nem mintaszerűleg berendezett nevelő intézet, ahol az ifjak otthoniasan ugyan, de egy tisztán az ő nevelésöknek élő és családjával együtt folyton köztük forgolódo „lelki atya“ fenkölt szellemi hatásai alatt élnek: akkor bizony, a mennyi haszna, annyi kára is van.

4. Konviktusunk pincehelyiségben van ugyan, de szép száraz és világos. Csak az volna még kívánatos, hogy csinosan kifestessék és a hozzá vezető folyosók, előterek és lépcsők is egy kissé kicsinosíttassanak. A csín és tisztaság nagy nevelő erővel bír. Különben minden szükséges felszerelési tárgyunk megvan és jó állapotban van. A főzés bérletbe van adva, a bérló közvetlen az intern. konviktus felügyelő tanár felügyelete alatt áll.

5. Más nevelő eszközök akadémiai istentiszteletek, iskolai ünnepélyek, felolvasások, ifj. egyesület, theol. kör.

6. Könyvtárunk állaga az 1914. év elején 13.968 mű 21.217 köt.
 Az évi gyarapodás 195 „ 305
 A könyvtár állománya tehát 1914. dec. 31-én 14,163 mű 21,522 „

Könyvtárunkat ez évben gyarapítani kegyesek voltak ajándékaikkal: Joüberth Joseph (Le Chevalier) 1 mű 1 kötetben, Dr. Ravasz László theol. tanár 82 mű 103 kötetben, Révész Imre theol. tanár 1 mű 1 kötetben, Dr. Varga Zsigmond 1 mű 1 kötetben, Vásárhelyi József 1 mű 1 kötetben. Összes ajándékozás tehát 86 mű 107 kötetben. A szíves adományozóknak e helyen is őszinte köszönetet mond fakultásunk előljárósága.

B. Anyagi állapot.

a) Tanintézet.

1. Theologiai fakultásunk vagyona áll:

a) Két házból (egyik az intézet épülete) értéke 545.000 K, (fennálló teher rajta 306.162 K annuitásos kölcsön, lejár 1945-ben).

b) 21 hold földből (kert, kaszáló, szántó) értéke 4000 K.

c) 421850 K takarékbetétből, elhelyezve az Erdélyi ref. egyházkerületnél és kolozsvári pénzügyintézeteknél, utóbbiaknál 44823 K.

d) Járadékokból: kerületi hozzájárulás 19000 K, intézeti és internátusi államszegély 24562; Gecse—Baldácsy alapokból 5000 K, Bethlen-kollegiumtól 3336 K, összesen 51898 K.

2. E vagyon gyümölcsözik:

a) Az ingatlanok (ház, földek) bérbeadás útján, összesen 26320 K, tanári lakások béregyenértékét beszámítva 32080 K, ami az alaptökének 5·8°/_o nyers jövedelme.

b) A betétek 5°/_o tiszta jövedelmet hajtanak.

A vagyont az intézet Előljárósága kezeli a gazdasági felügyelő tanár útján.

3. Tandíj jelenleg theol. fakultásunkon nem szedetik, mert minden rendes hallgató a tandíjmentesség kedvezményében részesül.

4. Költségvetésének főbb tételei: *A. Szükséglet*: Személyi kiadások: 42590 K, ösztön és pályadíjak 12252 K, Fűtés, világítás, karbantartás 18284 K, rovatok (adó, nyugdíj-járulék, városi és egyházi rovatok 11262 K, adósságtörlesztés 20060 K. *B. Fedezet*: Kamatjövdelem: 21630 K. Bérjövdelem 26320 K. Segélyek, járandóságok 51898. Díjak, térftmények (internátus-konviktus részéről) 4600 K. Összesen 104448 K szükséglet és fedezet.

5. Mult évhez mérten jelentősebb változás nincs.

b) Internátus.

Internátusunknak mint ilyennek, vagyona nincs. Internátusi díj egy évre fejenként 40 korona.

Fakultásunk *internátusi* élete a lefolyt tanév folyamán teljesen zavartalanul folyt le. A hadi állapot csupán az internátusi lakók számának csökkenésében volt észlelhető. Ez a csökkenés tette lehetővé azt, hogy a katonai szolgálatra bevonult és városunkban tartózkodó főiskolát végzeit ifjak előtt, készséggel nyitottuk meg benlakásunk ajtóit. A hadi állapottal függött össze az internátusi lakók számának folytonos hullámválása is, amely azonban az internátus rendjét meg nem zavarta. A benlakók átlagos számát 50-re tehetjük.

c) Konviktus.

A *konviktusi* étkezés a rendes időben kezdődött meg és folyt zavartalanul május 15-ig, a mikor az élelmezési cikkek árának rohamos drágasága Előljáróságunkat az étkezés megszüntetésére kényszerítette. A folytonos drágulás következtében kénytelen volt Előljáróságunk 1914. év október havától kezdve konviktusi bérlőnek egyénekenként és naponként ad hoc megszavazott 16 fillér pótlékot adni; majd később az ebéd fogásait 2-re szállítani le és az estvéli étkezésnél megengedni, hogy bérlő hetenként csak kétszer adjon az ifjaknak hús-ételt, többi napokon pedig főzelék és kása-félékkel pótolja a szabályzatban meghatározott húsneműeket.

Évfolyamán az étkező ifjaknak száma is szüntelenül ingadozott, a mi természetesen a szigorubb ellenőrzést tette szükségessé. Az étkezők számának átlaga itt is 50-ben állapítható meg.

Az előbb említett 16 fillér pótlék mellett sikerült az élelmezés folytonosságát s ez által különösen a theol. ifjaknak tanulmányaik zavartalan folytatását biztosítanunk és pedig sikerült a nélkül, hogy meggyűjtött konviktusi tőkénkhez hozzá kellett volna nyulnunk. A hadi állapot következtében beállott drágaság azonban egészen természetessé teszi, hogy — daczára a lelkiismeretes felügyeletnek és az étkező ifjak készségének — ez évben tőkénk gyarapodásáról be nem számolhatunk. A konviktusi tőke állaga: 31.955 korona és 5 drb. Közhasznú Takarékpénztári részvény.

Konviktusi bérlővel szerződésünk lejárván, bérlőre pályázatot hirdettünk, a mely fölött június végén tartandó Előljáróságunk határoz.

d) Tanári nyugdíjügy.

1. Tanáraink ez idő szerint az erdélyi ref. egyházkerület központi tisztviselői számára alkotott nyugdíjintézetnek kötelezett tagjai; de a f. é. tavaszi egyh. ker. közgyűlés kimondotta, hogy visszamenőleg belépteti a theológiát az orsz. tanári nyugdíjintézetbe; a visszamenőleg megkívántató befizetéseket tanárai helyett az ő eddig befizetett járulékaikból fedezvén.

2. E nyugdíjintézet központi kezelés alatt áll.

3. Tanárok hozzájárulása 30% belépési járulék. 3·75% előlépési járulék. 3·75% évi hozzájárulás. A tanulók részéről évi 6 K.

4. Ezen kívül a lelkészképesítő vizsgadíjakból fejenként 10 K.

e) Tanári tanulmányi-alapra

fordítatik a lelkészképesítő vizsgadíjakból 10 K fejenként; a rendkívüli theol. alapvizsgai díj teljesen, azaz fejenként 25 K; és a pótkolloquiumi díjak, tárgyanként és fejenként 10 K. Jelenlegi állása 2100 K.

f) Tanulói ösztöndíjak.

1. *A theologus ifjakkak* kétféle ösztöndíj áll szolgálatára u. m. a) 15, egyenként *kétszáz* és egy *180* koronás — félévenkénti részletekben utólagosan kifizetendő — ösztöndíj a nagyenyedi Bethlen-kollégiumtól járó fejedelmi alapítványból, b) 20, egyenként *száz* koronás ösztöndíj az egyházkerület által a Gecse-Baldácsy-alap számadási felesleg terhére engedélyezve.

Külföldi stipendium alap 1361 K 20 f.

Ezenkívül külföldi stipendiumra fordítatik évenként a konceptusok jövedelme, évenként átlag 300 korona.

Zwingly alap évvégi állaga 669 K 94 f.

Pályadíjak alapjai:

Szász Domokos alap	10,000 K	400 K
Nagy Péter alap	2000 K	80 K
Bethlen - kollégium kezelésében különböző alapok		
(1897.) egyhker. jkv. 25. sz.		160 K
Molnár Albert-alap	1000 K	40 K
Bartók György-alap	500 K	20 K

négy évenként adatik ki.

2. A Bethlen stipendium régi fejedelmi alapítvány, melynek célja volt 32 enyedi theologus teljes ellátását fedezni; most mint a Gecse-Baldácsy stipendiumnak is, annyi theologusnak, amennyinek jut,

évi ellátását részben, bizony a kisebbik részben fedezni. A többiek célja nevükben nyer kifejezést.

3. A Bethlen stipendiumot a nagyenyedi Bethlen-kollégium előljárósága kezeli és az ítéli oda a kolozsvári theol. fakulás előljáróságának ajánlata alapján az érdemeseknek. A Geecs-alap jövedelméből évi 3000-, a Baldácsy-alapból évi 2000 koronát bocsát az igazgató tanács félévi részletekben intézetünk közszükségleteire, ebből 2000 korona a számadási felesleg erejéig, stipendiumokra fordítható. A Zwingli-alapot az igazgatótanács kezeli, a többit intézetünk.

4. Az egyes alapok egyenkénti jövedelme az előző pontban van kimutatva, az egész összeg, mely ösztöndíjakra, pályadíjakra és jutalmakra fordítható, a külföldi stipendium alap jövedelmét és a szintén külföldi tanulmányozásra szolgáló konceptus jövedelmet nem számítva, összesen 5953 K.

5. Legációk minimuma 50 K, maximuma 150, átlag 80 korona, egy évre összesen évfolyamonként 20 theologust számítva 16000 K, átlag 240 K jut. Ez csak hozzávetőleges számítás, mert megfelelő biztos alapunk pontos számítás eszközzésére hiányzik.

g) Ifjúsági segélyegylet

intézetünkben nincs; de a Theologus Kör annak munkakörét is betölti, sőt működésének ez a főtere. Vagyona jelenleg 6681·84 K; ebből takaréketét 2168·28 K, melyből a Kilyén-alap 505·80 koronát tesz ki, a többi kölcsönökben, hátrálékokban és raktáron levő jegyzetekben van. A kör maga kezeli vagyonát a felügyelő tanár ellenőrzése alatt. Jövedelme a tagok évi 2 K díjából, tőkéje kamataiból és adományokból áll. Tiszteletes Kilyén Sándor aa az ő alapítványát évenként 50 K adománnyal szokta gyarapítani. A kör tagjainak a leghasznosabb szolgálatot tankönyvek beszerzése és jegyzetek kiadása által teszi, melyeknek árát egy évre előlegezi. Ezen kívül kölcsönöket ad, legtöbbszörre úti költségekre (legáció előtt), összesen azonban legfeljebb 800 K erejéig.

h) Más papképzésre szolgáló alapok.

Az egyházkerületben, hogy minő *más papképzésre szolgáló alapok* vannak, *amelyek jelenleg más célokat szolgálnak?* — e kérdés egyházkerületünkben alapos tanulmányokon nyugvó tisztázásra vár. A múlt század közepéig kerületünknek négy papképző intézete volt: 1. a nagyenyedi Bethlen-kollégiummal-, 2. a kolozsvári kollégiummal-, 3. a marosvásárhelyi (gyulafehérvári—sáros-

pataki) kollegiummal- és 4. a székelyudvarhelyi kollegiummal kapcsolatban. Azóta ezek az intézetek mind visszafejlődtek gimnáziumokká, de az alapvagyon, alapítványok, hagyományok jogi természete tisztázva nincs. Hogy a régen papképzésre fordított alapok jövedelmei nem erre a célra szolgálnak: kétségtelen.

A theologusok számára szolgáló ösztöndíjak, segélyek, alumneumok ép ily tisztázatlan állapotban vannak. Ezekre vonatkozólag az Igazgatótanács 5924—1905. sz. „hivatalos kiadvány“-ában megjelent „Az erdélyi ev. ref. egyházkerület okmánytárában őrzött Végrendeletek és Alapítvány-levelek kivonata“ c. füzet alapján a következőket állapíthatjuk meg:

A nevezett munkában említetik:

1. 3. lap VII. 7. alatt Losonczy Br. Bánffy Farkas 1000 frtos hagyománya (1789) „azoknak, akik a kolozsvári kollégiumban zsidónyelv és theologiai praesességet viselnek. Ha pedig a kolozsvári kollégium tanításmódja változnék, akkor ez a superintendens és theol. professor kinevezése szerint két theologus diáknak adandó“

2. 4. lap VIII. 3—4. alatt Bánffy Klára: Bethlen Ádámné (1762) a nagyenyedi és kolozsvári kollégiumoknak 1000—1000 frtot hagy „oly rendeléssel, hogy mindkettőnek kamatai esztendőnként az akadémiákra menendő és magukat belső hivatalra kötelezett jöreménységű ifjaknak adassék“

3. 6. lap XV. 8. alatt Bánffy Kata özv. Br. Wesselényi Istvánné (1734) „az akadémiás diákoknak, minden kollégiumból valóknak 7000 frtot hagy“.

4. 6. lap XVI. 2. bekezdés 1 alatt Br. Bánffy Zsuzsánna: özv. Gr. Bethlen Ádámné (1794) „a kolozsvári ref. kollégiumnak 100 drb. aranyat, melynek kamatai a papságra készülődő deáknak adandók“.

5. 7. lap XVII. 2. alatt Br. Bánffy Krisztina: özv. Gr. Wass Miklósné (1792) hagy „a kolozsvári kollégiumnak, papságra készülő jöreménységű 2 deáknak ösztöndíjúl 1000 Mfirt azon esetre, ha unokái meghalának és vagyonát Gr. Mikó Károly örökölné“

6. 7. lap XIX. d. alatt Bányai Vitalis „ref. papnöveldének 100 frt“

7. 11. lap XXXIII. 6., 7. alatt Gr. Bethlen Kata: Gr. Teleki Józsefné (1757) „1000 Mfirt az enyedi kollégiumból külföldi akadémiára menő és belső szent hivatalra elszánt ifjúnak és pedig azoknak, kik a kollégiumban a 6. alatti ösztöndíjat élvezték, vagy ha csak egyik menne azok közül, akkor azon egynek“.

8. 29. lap XCVII. 3. alatt Dési Kádár Mózes (1779) „a marosvásárhelyi ref. kollégiumnak 2000 Mfrtot, melynek kamatai a theologia, filozófia, zsidó- és görög nyelve praeseseinek fizetéseiken felül adassék“

9. 31. lap CIII. 10. alatt Br. Kemény Ágnes: özv. Bánffy Sándorné (1794) „a főkonziszteriumnak, az akadémiákra menendő ifjúság számára 1000 Mfrtot“

10. 34. lap CXV. c alatt Gr. Korda György és neje: Gr. Teleki Susánna (1768) „az udvarhelyi kollégiumnak 1000 Mfrtot, amelyből 500 Mfrt kamatja adassék 2 ösztöndíjasnak, akik belső hivatalra készülnek“

11. 43. lap. CXLIII. 1 alatt Gróf Nemes Juliánna, özv. Br. Korda Sigmondné (1785) „a székelyudvarhelyi ref. kollégiumnak 3000 Mfortot oly célból, hogy kamataiból a felsőtudományokat tanuló 6 fiúnak ösztöndíj adassék, melyért minden ösztöndíjas 2 szegény tanulót tanítsion, ha pedig a privátanítóság megszűnik 3 ösztöndíj a felsőbb, 3 pedig az alsóbb osztályokban tanuló fiúnak adassék“.

12. 49. lap. CLXV. 3 alatt Özv. Sombori Jánosné: Gróf Tholdy Rozalia (1889.) Gróf Tholdy Amália elhalálása után köteles lesz Maurer Rozalia, vagy jogutódai, a kolozsvári ref. kollégiumnak 2000 frtot fizetni, mely kamatos kamattal addig kezelendő, míg oly tökévé növekedig, melynek kamataiból két szegénysorsú, de erkölcsös, jellemes, és jó előmenetelt tanusító, szorgalmas ifjú, egyetemi, vagy más felsőbb tanintézetben tanulmányait folytathatja és befejezheti.

13. 55. lap CLXXXV. Gr. Teleky Sámuel (1820) adott „az enyedi, vásárhelyi és kolozsvári kollégiumban, azon theologus diákoknak, kik a zsidó és görög nyelvek tanulásában és a praedicatiok írásában eminensebbek, egyenként 1600 összesen 4800 Mfort“

14. 59. lap. CCVIII. Br. Wesselényi Ferenc és neje: Rhédei Susána 1752 „a marosvásárhelyi kollégiumhoz 300 Mfrtot tesznek le, oly kikötéssel, hogy ezen összeg csatoltassék azon 200 Mfrt-hoz, melyet néhai Wesselényi Anna 1734 ápril. 11-én ugyanazon kollégiumhoz befizetett. Az úgy 500 frtot tevő tőke 6³/₁₀₀ kamatai adassék mindenkor egy jó tanuló, református diáknak, ki is belső embernek készüljön“.

15. 53. lap. CLXXIX. b. alatt Dr. Szotyori József 1825. „Két ösztöndíjas hely létesíttessék hagyományából évi 336—336 K javadalom-

mal a marosvásárhelyi és nagyenyedi kollégiumban tanuló ifjaknak. Az alapítvány élvezésére 10 évi ciklus állapítatik meg, melyben 3 évig azok élvezik, akik theologiai vagy filozofiai doktorságot kívánnak szerezni“.

Ezek közül a 13. sz. alatt jelzett alapítvány kamatai a nagyenyedi kollégium részéről és a 15. sz. alatti mindkét kollégium részéről rendeltetése céljára fordíttatik a kolozsvári theol. fakultás növendékei részére; a többi — tudomásunk szerint — nem szolgálja rendeltetésszerű célját, valószínűleg minden felsőbb hatósági engedély hijján fordíttatik más célra.

Az intézet működése.

a) Fegyelem.

1. A tanszemélyzet tagjai közt a kollegialitás mintaszerű volt, a kötelességteljesítés és fegyelemtartás semmi kívánni valót nem hagyott fenn.

2. Nevelők nincsenek.

3. A tanulók közt kihágások vagy fegyelemsértések nem fordultak elő. Óramulasztásokért azonban az igazgatónak több ifjút meg kellett inteni, sőt néhányat fegyelmi szék elé is kellett állítani. A hű és pontos kötelességteljesítést az idén még szigorúbban vettük és pontosabban ellenőriztük, mint máskor; abból indulván ki, hogy a kik a haza fegyveres védelmében részt nem vesznek, azoknak a békés polgári munka mezején kétszeres kötelességök minden erejük megfeszítésével dolgozni.

4. Súlyosabb eset csak egy fordult elő, egy ifjút óramulasztásainak nagy száma miatt kénytelen volt a tanári kar az intézetből kilépettnek nyilvánítani.

b) Oktatás.

1. Tanárok irodalmi működése. 1. Dr. Kecskeméthy István igazgató, bölcsészettudor, az ószövetségi tudományok és héber nyelv ny. r. tanára, igazgatótanácsos, presbyter és törvényhatósági bizottsági tag, a „Theológus kör“ tanárelnöke. Tanár 1895 óta. A Bethánia egyletnek alelnöke; tiszteleti tagja a budai Nagypénteki Társaságnak. Kiadta 1914-ben Mikah és Cefanjah próféta könyveire írt kommentárját; sajtó alá rendezve kiadásra vár Náhúm, Haggaj és Zekarjah könyveire írt kommentárja.

2. Nagy Károly, a systematika-theologia és vallásbölcsezet

ny. r. tanára, egyházkerületi főjegyző, igazgatótanácsos, orsz. zsinati rendes képviselő, a zsinat kérvényi bizottságának előadója, az Egyet. Konvent rendes tagja, liturgiai bizottságának előadója, az Egyet. Tanügyi Bizottság és Parokhiális könyvtár-bizottság r. tagja, az előbbiben a theologiai és bölcsészeti karok ügyeinek szakreferense, az Emke direktóriumának és ig.-választmányának-, a M. P. Irod. Társ.-, az Erdélyi Pártfogó Egyesületnek és Böhm Károly társaság választmányának tagja, a kolozsvári ref. egyh.-község presbytere, a kolozsvári ref. kollégium Elöljáróságának tagja, a „Református Szemle“ felelős szerkesztője. Tanár 1894, rendes tanár 1895 óta. Ez év folyamán is számos dolgozata jelent meg az általa szerkesztett „Református Szemlé“-ben.

3. Dr. Ravasz László, bölcsészettudor, a gyakorlati theologia ny. r. tanára, gazdasági felügyelő-tanár, a homiletikai szemináriumok vezetője, egyházker. közgyűlési tag, egyházmegyei tanácsbíró, presbyter, az egyházkerületi Tanügyi Bizottság tagja és vallásoktatásügyi szakelőadója; a Protestáns Szemle szerkesztője, a Református Szemle egyik munkatársa, az Erdélyi Kálvin-Szövetség választmányi tagja, az Egyetemes Konvent Liturgiai és Parokhiális Könyvtár-bizottságának tagja, az Emke és az Erdélyi Pártfogó Egyesület igazgató-választmányának és az Erdélyi Múzeum-Egylet bölcsészettud. szakosztályának, a Böhm Károly társaság választmányi tagja. Tanár 1907 óta. Megjelent nagyobb dolgozatai: Prot. Szemlében. Jegyzetek a vallás lélektanához, a Háború és élet c. fűzetben A háború és az értékek harca. Könyvalakban A gyülekezeti igehirdetés elmélete XXII + 516 o. 8°.

4. Dr. Bartók György, bölcsészettudor, okleveles középiskolai tanár, az új-szövetségi tudományok ny. r. tanára, egyetemi magántanár, konviktusi és internátusi felügyelő, előljárósági jegyző, könyvtáros. Tagja a Magyar Filozófiai Társaságnak, az Erdélyi Múzeum-Egylet nyelv-, történet- és bölcsészettudományi szakosztályának titkára, a hallei „Kantgesellschaftnak“, „Schopenhauergesellschaftnak“ r. tagja, a Magyar Társ.-tud. társaság társadalomtudományi Bizottságának választott tagja, a Böhm Károly-társaság ügyvezetője, A „Magyar Filozófiai Társaság“ választmányi tagja. Tanár a fakultáson 1909 óta. Megjelent értekezései: „A szabadság mysteriuma“ (Prot. Szemle) „A háború, mint a szellemi élet újjászüelője“ — „Schleiermecher olvasásaközben“ (Prot. Szemle) — „Erdélyi János gondolkozása“ (Erdélyi Múzeum). A „Bibliai Lexikon“ dolgozó-társa.

5. Révész Imre okleveles theol. magántanár, az egyháztörténelem nyilv. rendes tanára, tanárkari jegyző. a Böhm-Társaság választmányi, az Erdélyi Múzeum-Egylet és a M. Prot. Irod. Társaság rendes tagja, egyházközségi képviselő. Tanár 1912 szept. óta. Megjelentek: *Dévay Bíró Mátyás tanításai* c. könyve, „*A magyar protestantizmus problémája* c. tanulmánya önállóan; a *Prot. Szemlében: A reformátorok izenete a háborús világhoz; A reformáció és a kultúra viszonyának kérdéséhez; Vonások Cromwel önarcképéből; a Ref. Szemlében: A háború a világtörténelem tükrében (a Háború és Élet* c. kiadványban is); *A kálvinizmus lényege* c. nagyobb dolgozatai; úgyszintén az egyetemes és a magyar prot. egyháztörténelem körébe vágó kisebb dolgozatok a *Prot. Szemle*, a *Ref. Szemle* és a *Theol. Szaklap* hasábjain. A *Ref. Szemle* belmunkatársa. Az ifj. ének- és zeneegylet felügyelője.

6. Dr. Varga Zsigmond magántanár, az utolsó 4 félévben nem tartott előadást.

7. Dr. Imre Lajos bölcsészettudor magántanár, kolozs-karai lelkesz. Előadott poimenikát heti 2 órán. Irodalmi dolgozatai a *Prot. Szemlében*, *Ref. Szemlében* és a *Népművelésben* jelentek meg.

8. Muzsnai László magántanár, tekei-lelkesz. Még nem tartott előadást.

9. Dr. Makkai Sándor bölcsészettudor, magántanár, okl. ref. lelkesz, a *Ref. Szemle* belső munkatársa, a Böhm Károly társaság titkára, az Erd. Múzeum Egylet bölcs. szakosztályának tagja, tanító- és tanítónőképző intézeti hitoktató, katechetikai és paedagógiai előadásokat tartott heti 3 órán. *Theol. irodalmi tanulmányai*, elmékedései és kritikái ez évben a *Protestáns Szemle*, a *Ref. Szemle* és az *Egyházi Ujság* hasábjain jelentek meg.

Dr. Filep Gyula, kolozsvármegye tisztii főorvosa, egyetemi m. tanár, előadott a II. félévben heti 2 órán közegészségtant.

11. Saja Antal okl. ének- és zenetanító, tanított heti 2 órán egyházi éneket, heti 4 órán zenét.

12. Wollszky Győző, gazdasági szaktanár, tanított kertészetet.

2. Használt tankönyvek. Dr. Bartók György: *Az új- szövevségi görögység nyelvtana*, (kézirat gyanánt.) Dr. Bartók György: *Az újszövevség iratainak theologiai gondolatai*. (kézirat gyanánt.) Dr. Kecskeméthy István: *Kommentár Mikah és Cefanjah proféták könyveihez*. Lang Henrik: *Keresztyén Dogmatika*, (fordította Kereszturi Sándor.) Ezek mellett és ezeken kívül könyvomatoss vagy kéziratii jegyzeteket is használtak minden tárgyból.

3. **Órarend és elvégzett tananyag.** 1. *Héber nyelvtan*: Alak és modattan; a Genesis olvastatása. Heti 3 órán mindkét félévben az I. éveseknek. Előadta dr. *Kecskeméthy* István.

2. *Ó-szövetségi irodalomtörténet*: Általános és részletes bevezetés; I. A Thóra; II. Történeti könyvek; III. Profétai könyvek; IV. Ketubim. Heti 3 órán két féléven át az I. és II. éveseknek. Előadta: dr. *Kecskeméthy* István ny. r. tanár.

3. *Ó-szövetségi exegesis*: Mikah és Cefanja könyve. Heti 2 órán mindkét félévben a II—IV. éveseknek. Előadó: dr. *Kecskeméthy* István.

4. *Új-szövetségi görög nyelvtan*: a Márk evangéliumának, Galatákhöz írott levél és az Apokalypsis I—IV. fejezetének cursív olvasása a tanár tankönyve alapján. Heti 2 órán mindkét félévben az I. éveseknek. Előadó: dr. *Bartók* György.

5. *Új-szövetségi exegesis*: Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv magyarázata Heti 3 órán mindkét félévben a II—IV. éveseknek. Előadó: dr. *Bartók* György.

6. *Új-szövetségi biblica-theologia*: A bibl.-theologia fogalma, feladata, módszere; Jézus korának eszmevilága; Jézus vallása; zsidokeresztyénség; a páli tanrendszer és a jánosi theologia, mint a fejlődés tetőpontja. Olvastatott és megbeszéltetett: von Dobschütz *Das apostolische Zeitalter* c. műve. Heti 3 órán két féléven át III—IV. éveseknek. Előadta: dr. *Bartók* György ny. r. tanár.

7. *Theologiai encyklopedia*: Bölcsészeti elvi rész. Az egyes theol. tudományágak. Heti 3 órán át két féléven I. és II. éveseknek. Előadta: *Nagy* Károly ny. r. tanár.

8. *Keresztyén dogmatika*: Bevezetés, apologetikai, elemi rész és a ker. hit specialis tartalma: az Atya-Fiu-Szentlélek oekonomiája. Heti 5 órán két féléven át III—IV éveseknek. Előadta: *Nagy* Károly ny. r. tanár.

9. *Vallásbölcsészeti seminarium*: Achelis: „Abriss der vergleich. Religionsphilosophie“ tárgyalása II. évesekkel heti 2 órán. I—II. félévben.

10. *Egyetemes egyháztörténet*: Bevezetés. (Az egyháztörténelem fogalma, tárgya, módszere, feladatai) az egyház megalakulásától a renaissanceig bezárólag. Heti 3 órán két féléven I. és II. éveseknek. Előadta: *Révész* Imre ny. r. tanár.

11. *Magyar prot. egyháztörténet*: Bevezetés (pogány és katolikus kor); a reformáció kezdetétől a jelenkorig. Heti 3 órán két féléven III—IV. éveseknek. Előadta: *Révész* Imre ny. r. tanár.

12. *Magyar prot. egyházi irodalomtörténet*: Bevezetés az irodalomtörténet tanulmányozásába. Dévai Biró Mátyás élete és művei. Bevezetés a XVIII. század magyar protestantizmusának történetébe. Bod Péter élete és művei. Heti 2 órán III—IV. éveseknek. Előadta: *Révész Imre* ny. r. tanár.

13. *Homiletika*: A gyakorlati theologia encyklopaediája; az igehirdetés története. A homilétikai értékrendszer. A homilétikai műalkotás. Heti 2 órán a II. éveseknek. Előadó: dr. *Ravasz László* ny. r. tanár.

14. *Homiletikai szeminárium*: Egyházi beszédek készítése, elmondása és bírálata előre kiadott textusok alapján. Heti 2 órán mindkét félévben a III. és IV. éveseknek. Vezette: dr. *Ravasz László* ny. r. tanár.

15. *Liturgika*: A kultusz elmélete. A liturgika történeti-, elvi-, anyagi- és alaki része. Az I. félévben heti 2 órán III—IV éveseknek. Előadta: dr. *Ravasz László* ny. r. tanár.

16. *Agapetika*: Általános tájékoztató a keresztyén szeretetmunkásság történeléről, főirányairól, alapelveiről. I—II, félévben az I—II. éveseknek. Előadta: dr. *Ravasz László* ny. r. tanár.

17. *Liturgikai szeminárium*: Agenda gyűjtemény összeállítása a klasszikus liturgiai termékek áttanulmányozása alapján. A II. félévben heti 2 órán III—IV. évesekkel. Vezette: dr. *Ravasz László*.

18. *Szónoklati gyakorlatok*: Egyházi beszédek előadása és azok bírálata. Heti 2 órán az I. és II. éveseknek. Vezette: dr. *Ravasz László*.

19. *Vallástanítási gyakorlatok, seminariummal* III—IV. éveseknek heti 2 órán tartotta: Dr. *Makkai Sándor* theol. m. tanár.

20. *A paedagogia alapproblémái*. I—II. éveseknek heti 1 órán. Előadta: Dr. *Makkai Sándor* theol. m. tanár.

21. *Poimenikai gyakorlatok* III—IV. éveseknek heti 2 órán. Előadta: Dr. *Imre Lajos* theol. m. tanár.

22. *Közegészségtan*: Általános rész; különösen a fertőző betegségek köréből. A II. félévben, III—IV. éveseknek heti 2 órán. Előadta: Dr. *Filep Gyula* egyetemi magántanár, intézeti orvos.

23. *Egyházi ének és zene*: Egyházi énekek éneklése, zongora és harmonium játék. Heti 5 órán az I—IV. éveseknek. Tanította: *Saja Antal*.

24. *Német nyelv*. Luther: Von der Freiheit eines Christen menschen; An den christlichen Adel deutscher Nation c. művei-

nek olvasása és magyarázata I—II. félévben I. és III. éveseknek heti 3 órán. Vezette: *Révész Imre*.

Achelis: „Abriss der vergleich. Religionsphilosophie“ olvasása II. éveseknek I—II. félévben heti 3 órán. Vezette: *Nagy Károly*.

K. Aner: „Aus dem Briefen des Paulus nach Korinth“ c. művének olvasása I—II. félévben a IV. évesekkel. Vezette: *Dr. Bartók György*.

A tudományegyetemen hallgatott tárgyak:

Didaktika. Heti 3 órán, hallgatták az I—II. évesek I—II. félévben. Előadta: *Dr. Schneller István*.

Bevezetés az etikába. Heti 2 órán az I. félévben. Előadta: *Dr. Pauler Ákos*.

A német idealismus rendszereinek kritikai méltatása. Heti 1 órán az I. félévben. Előadta: *Dr. Pauler Ákos*.

Az akaratszabadság problémája és az erkölcsi szabadság. Heti 2 órán az I. félévben előadta: *Dr. Bartók György*.

Általános aesthetika. Heti 2 órán a II. félévben. Előadta: *Dr. Pauler Ákos*.

A gondolkozási actusok psychológiája. Heti 1 órán a II. félévben előadta: *Dr. Pauler Ákos*.

A philosophiai erkölctan alaproblémái. Heti 4 órán a II. félévben előadta: *Dr. Bartók György*.

4. Az elvégzett tananyag az előző (3.) pontban részletesen ki van mutatva.

5. A tanulási eredmény. Az előadott tananyagról, annak terjedelméről és mérvéről értesítőnk két előző fejezete ad felvilágosítást, amelyből az is látható, hogy az előadandó anyag változó tanmenettel, két csoportban tárgyalatik, valamint az is, hogy a paedagogiumokat az egyetemen hallgatják ifjaink.

A tanév megnyitása késedelmet szenvedett, mivel intézetünk katonai célokra lehető felhasználásra előjegyeztetett és eleintén bizonytalanságban voltunk a történendők felől. Az Előjáróság úgy intézkedett, hogy a beiratkozásokat írásbelileg ejtsük meg, a tanítás megkezdéséről pedig akkor értesítsük az ifjúságot, mikor majd már kellő tájékozódásunk után azt megállapíthatjuk. Így az iskolai év ünnepélyes megnyitása csak okt. 4-én volt és az előadások okt. 5-én kezdődtek meg. Ettől kezdve azonban az előadások zavartalanul folytak az I. félévben egészen végig; a kollokviumok

jan. 17—30-ig tartattak meg. A II-ik félévre a beíratások február 3-ikán voltak; az előadások febr. 4-ikén kezdődtek meg. Ezt a félévet azonban már nem tarthattuk ki a rendes- és már meg is állapított határidőig, mert a konviktus ellátása tekintetében olyan nehézségek merültek fel, hogy előjáráságunk többszöri kísérletezés után végre sem talált más megoldást, mint, hogy a konviktus-étkeztést május 15-ikén beszüntette. Ez aztán maga után vonta azt, hogy az ifjakat további itt tartózkodásra kényszeríteni nem lehetvén, a tanároknak előadásaikat máj. 15-ikén be kellett fejezni. Ez minden nehézség nélkül meg is történt, mert máj. 20-án már amúgy is kezdődött volna a pünkösti szünidő, annak végeztével pedig máj. 31-ig, a kollokviumok kezdetéig, csak 3 napig tartottak volna még az előadások, így tehát az előadási idő tulajdonképpen csak egy héttel rövidült meg. A kollokviumokat át kellett tennünk szeptemberre, lehetővé tévén azonban az ifjaknak azt, hogy aki akar, vagy aki júniusban vizsgára áll, az máj. 15-ikén, vagy júniusban közvetlen a vizsgák előtt lekollokválhasson. Így az ének- és zenevizsgát a vele kapcsolatos harmonium-verseny-nyel együtt, valamint a héber nyelvi nyílt pályázatot is máj. 15-én tartottuk meg; közvetlen utána pedig a zárőünnepélyt, szűk, családias keretben.

A kollokviumok eredményéről a következőkben számolhatunk be:

a) Theologusok kollokviumainak eredménye

Évfolyam	I. év		II. év		III. év		IV. év		I-IV. év		%o-ban	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
Semester												
Beíratkozott	12	—	12	—	12	—	18	14	54	—	100	100
Jeles --	1	—	—	—	—	—	5	1	6	—	11	12
Jó --	—	—	—	—	—	—	3	7	3	—	5	56
Elégséges	1	—	2	—	—	—	1	3	4	—	7	40
Elégtelen 1 tárgyból --	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	85
Elégtelen 2 tárgyból --	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Elégtelen több tárgyból	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nem kollokvált 1 t.-ből	1	—	4	—	2	—	3	—	10	—	18	51
Nem kollokvált 2 t.-ből	3	—	1	—	3	—	—	—	7	—	12	96
Nem koll. több t.-ből	—	—	—	—	1	—	—	2	1	—	1	85
Nem koll. minden t.-ből	2	—	—	—	2	—	2	1	6	—	11	12
Kimaradt -- --	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—	5	56
Hadbavonult --	2	—	4	—	3	—	4	—	13	—	24	07
Meghalt --	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	12	—	12	—	12	—	18	14	54	—	100	00

Theologiai alapvizsgálatot ez évben háromszor tartottunk. Rendkívüli vizsgálatot október hó 2-án. Teljes vizsgálatra jelentkezett 3 ifjú. Zárt írásbeli tételek a következők voltak: 1. Újszövetségi irod. történetből: Pál apostol életének chronológiája (Harnack és az újabb felratos emlékek alapján). 2. Egyháztörténelemből: A pietismus és a felvilágosodás párhuzamos jelentkezései. 3. Vallásbölcsestetből: Az isten fogalom fejlődése, vallástörténeti példákkal igazolva. A vizsgálatot 2 „jó“, 1 „elégéses“ eredménnyel tette le. December 2-án teljes vizsgára jelentkezett 2 ifjú. Zárt írásbeli tételek a következők voltak: 1. Irodalomtörténetből: Lukács evangéliumának szerzősége. 2. Egyháztörténetből: Luther három alapvető reformátori írta, különös tekintettel a Ker. Szabadságról szóló tractatusra. 3. Vallásbölcsestetből: Az istenfogalom fejlődésmenete. Mindkét ifjú elégéses eredménnyel tette le a vizsgát. Rendes alapvizsga tartatott június 15—16. napjain. Teljes vizsgára jelentkezett 4 ifjú. Zárt írásbeli tételek a következők voltak: 1. Irodalomtörténetből: Az ephesusi és kolosséi levelek összefüggése, hitelessége, különös tekintettel formai sajátágaikra. 2. Egyháztörténetből: A lutheranizmus és a kalvinizmus párhuzamos jellemzése. 3. Vallásbölcsestetből: Átmenet a természeti vallásokról az ethikai vallásokra, vallástörténeti példákkal illusztrálva. A vizsgálatot 1 „jó“, 2 „elégéses“ eredménnyel tette le; 1 pedig 3 hónap mulva letehető javító vizsgára utasított.

Első lelkészsképesítő vizsgálatot tartottunk kétszer. Rendkívüli vizsgálatot szeptember 10-én. Teljes vizsgára jelentkeztek hárman, ezek közül „jeles“ eredménnyel vizsgázott egy, két tárgyól javítóra utasított egy, teljes vizsga megisméllésére egy. Rendes vizsgálat volt június 18—19. napjain. Írásbeli tételekül kítüzett Biblia theológiából: „Isten országa“ fogalma a zsidó theológiában. Ker. hittanból: A kijelentés és a hit viszonya. Ker. erkölcsantból: A háború méltatása socialis és individualis ethikai szempontból. A vizsgára jelentkezett 15 ifjú; teljes vizsgára 12; javító vizsgára 3. Ezek közül jelesen képesített 4. Fosztó György, Imreh Árpád, Kovács Ferenc, Vörös Lajos; „jól“ 4. András Tiadar, Bakk Sándor, Biró György, Csutak Károly; „elégésesen 3; 1 tárgyól javítóra utasított egy; 2 tárgyól kettő; isméllő vizsgára utasított egy.

Kimutatásba foglalva a fennebb részletezett jelentkezéseket és eredményt, következő táblázatot nyerjük.

Az 1914—15. tanévben tartott vizsgálatok kimutatása.

	Theol. alapvizsga				Első lelkész- képesítő vizsga		
	1914. X. 2.	1914. XII. 19.	1915. VI. 15.	Összesen	1914. IX. 10.	1915. VI. 18-19.	Összesen
Vizsgálatra jelentkezett ---	3	2	4	9	3	15	18
Írásbelije alapján visszautasított	—	—	—	—	—	—	—
Visszalépett	—	—	—	—	—	—	—
Vizsgálatra állott	3	2	4	9	3	15	18
Összesen :	3	2	4	9	3	15	18
Jeles ---	—	—	—	—	1	4	5
Jó	2	—	1	3	—	4	4
Elégséges	1	2	2	5	—	3	3
Elégtelen 1 tárgyból	—	—	1	1	—	1	1
Elégtelen 2 tárgyból	—	—	—	—	1	2	3
Elégtelen több tárgyból	—	—	—	—	1	1	2
Összesen :	3	2	4	9	3	15	18

6. A könyvtárak használatáról a következő kimutatás ad felvilágosítást.

A kikölcsönzők száma: 1205, akik kölcsönvettek az év folyamán 2017 művet 2503 kötetben.

Az 1914. évben az olvasók és a használt művek hónapok szerint a következőképen oszoltak meg:

Január	hóban	60 olvasó	használt	64 művet	69 kötetben.
Február		212		247	296
Március		323		359	418
Április		108		132	200
Május		81		95	97
Jun.-Szept.		28		286	353
Október		255		521	674
November		216		280	349
December	„	22	„	33	47

Összesen tehát 1205 olvasó használt 2017 művet 2503 kötetben.

7. Pályakérdések. Pályakérdésekül — az ifjúsági egyesületben kitűzötteken kívül — a következők voltak kitűzve.

1. *A héber nyelvből az I. évesek számára* szóbeli nyílt versenyen a legtöbb előhaladást tanúsítónak jutalma a gr. Teleki-alapból 32 K. A verseny anyaga az egész évi anyag és a XVIII. Zsoltár.

2. *Az ó-testamentumi bibliai tudományok köréből*: A Leviticus fordítása nyílt versenyen. Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 K.

3. *Az új-testamentumi bibliai tudományok köréből*: „Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv szerzőségének kérdése.“ Jutalma a Szász-Domokos alapból 70 K.

4. *Az egyházi történelemből*: „A magyar kálvinizmus a XVI. század zsinati törvényhozásában.“ Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 K.

5. *A systematika theológiából*: A keresztyén hittan és erkölcs-tan viszonya kapcsolódási pontjaik kitüntetésével. Jutalma a gr. Teleki- és Szász Domokos-alapból 70 K.

6. *A gyakorlati theológiából*: „Molnár Albert igehirdetése.“ Jutalma a Nagy Péter- és gr. Teleki-alapból 70.

7. *Egyházi beszéd valamelyikéről e két textus közül*:

a) Lukács XV. 1—7.

b) I. Kor. III. 18—23. Jutalma a Molnár Albert-alapból 40 K.

8. *Évzáró ima*. Jutalma a Hory Béla-alapból 20 K.

9. *Prédikáció műfordítás* német vagy francia nyelvből. (Be-nyújtandó az eredeti prédikáció.) Jutalma a Nagy Péter-alapból 40 korona.

10. *A legjobb harmonium játszónak* — nyílt versenyen — jutalma a Szász Domokos-alapból 70 K.

Ezek közül azonban csak az 1. és 10. számúra jelentkezett pályázó. Az 1. számúra *Mihályfalvi* István I. éves theologus, aki a pályadíjat el is nyerte a héber nyelvből való szép készülségével; a 10 számúra pedig *Andrási* Tivadar IV-ed és *Agyagási* Károly III-ad éves theologusok, akik a harmonium játszásban oly szép előhaladást tettek, hogy a pályadíj 100 koronára felemeltetett és köztük egyenlően felosztatott.

11. Külföldön az idén senki sem tanult ifjaink közül.

12. Magántanári vizsga nem volt.

c) Nevelés.

A diligentia ideje alatt a szokásos akadémiai istenitisztelek az idén is megtartattak az ifjúság számára; de természetesen az idén még az eddiginél is nagyobb buzgóbb és külső közönség részvételével. Prédikáltak: dr. Kenessey Béla püspök úr, dr. Kec-

kemény István, Nagy Károly, dr. Ravasz László, Révész Imre ny. r. és dr. Makkay Sándor m. tanárok.

A főtiszteletű püspök úrral élén a tanári kar ezen kívül egy háborús felolvasási cyclust is tartott az intézet dísztermében a következő sorrendben:

1. Nov. 11-ikén, *Dr. Kenessey Béla* püspök: A háború és a vallás
2. 18-ikán, *Dr. Ravasz László* theol. ny. r. tanár: A háború és az értékek harca.
3. 25-ikén, *Dr. Kecskeméthy István* theol. ny. r. tanár: A háború a prófétiizmus tükrében.
4. Dec. 2-ikán, *Révész Imre* theol. ny. r. tanár: A háború a világtörténelem tükrében.
5. 9-ikén, *Nagy Károly* theol. ny. r. tanár: A háború erkölcsi jelentősége.
6. 16-ikán: *Dr. Bartók György* theol. r. tanár: A háború mint a szellemi élet újjászülője.

Ez előadásokat a végén dr. Gidófalvy István főgonnok úr rekesztette be. E hat felolvasás a berekesztő beszéddel együtt megjelent a Ref. Szemlében és azután egy külön füzetben is, „Háború és Élet“ címen. E füzet úgy elfogyott, hogy sok megrendelésnek nem tudtunk eleget tenni. Azokat a szép számú megrendelőket, akik így jártak, ezuton is szives elnézésre és bocsánatra kérjük. Az akadémiai istenítiszteletek perselypénzeit és a felolvasások, valamint füzetek jövedelmét egyenlően megosztva a hadsegélyzés és a vörös kereszt céljaira adtuk. Ezen kívül az ifjak minden hétfőn reggel precest tartottak, szombaton esténként pedig néha az igazgató vagy valamelyik tanár biblia magyarázatát vagy vallásos felolvasását hallgatták. Az ifj. egylet önképző köre az idén, könnyen érthető okokból, nem működött. Egy kis biblia olvasó kör indult meg, nagyobb részt a nem theologus főiskolai hallgatók részvételével. Ennek tagjai érdeklődtek főképp az ev. keresztyén diákszövetség orbói konferenciája iránt is, amelynek ügyét intézetünk részéről dr. Ravasz László és Révész Imre tanár urak karolták fel nagy és sikeres lelkesedéssel.

d) Egészségügy.

A theologiai ifjúság egészségi állapota, az intézeti orvos jelentése szerint az elmúlt évekhez hasonlítva, határozottan igen jó volt. Hevenyfertőző betegség egyáltalán nem fordult elő. Idült fertőző bántalmak — még pedig tüdő gümőkört két hallgatóknál észlelt az intézeti orvos. Mindkettőt hosszú szabadságra bocsátottuk, év

végére meg is gyógyultak. Megapadt a neurastheniások száma is és sokkal kevesebb volt a torokgyulladás, az influenza és az emésztési szervek megbetegedése is, mint az előző években. Különösen említésreméltó az a körülmény, hogy az ifjak tápláltsága a redukált táplálkozás dacára, állandóan kitünő volt, a mi azt bizonyítja, hogy az egészséget és a munkaképességet jól elkészített egyszerűbb eledelokkal is fenn lehet tartani. Az intézeti orvos 41 betegnek 137 esetben rendelt.

e) Anyagi segítyezés.

1. Tisztán az eltartást és iskolai díjakat számítva, tehát könyveken, ruházaton és zsebpénzen kívül egy theologus ifjú évi minimalis költsége 418 koronára tehető.

2. Intézetünkben tandíj nincs, az internatusi és konviktusi díjból elengedésnek nincs helye. Ösztöndíjak és pályadíjak fejében az év folyamán összesen 4737 korona adatott ki. Más években ennél jóval több adatott, de az idén a Gecse—Baldácsi alapból csak 9 ifjút segítyezhettünk, a pályadíjak legnagyobb része pedig bent maradt. Részletes kimutatásunk ez:

Az 1914—15. év első felében 200 K-ás Bethlen-kollégiumtól járó fejedelmi ösztöndíjban részesültek: András Tivadar, Csulak Károly, Fosztó György, Imreh Árpád, Kiss Gyula, Kovács Ferenc, F. Nagy Kálmán, Tapsony Endre, Vörös Lajos IV. éves, Sigmond János III. éves; Balogh Zsigmond, Keresztes József, T. Kún Zsigmond, Péter Sándor II. éves, Lőrincz Samu, Sóos Béla I. éves theologusok.

100 K-ás Gecse—Baldácsi ösztöndíjban részesültek: Biró György, Kósa Mihály IV. éves, Barabás Gábor; Bódi György, Szász Albert, Téglás Ferenc III. éves; Kupán Mihály II. éves, Berde Zoltán, Mihályfalvy István I. éves theologusok.

A tanárnövendékek közül a 18 állami ingyenes helyet a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter úr Öngyméltósága a következőknek adományozta: Adorján Gyula, Bokor Endre, Csányi László, Farkas László, Finta Gergely, Györfi Domokos, Kiss Jenő, Kovács László, Kovács Sándor, Magyar István, Mándoki Lajos, Némedi Gábor, Polgár Sándor, Rátkai Károly, Szabó Mihály, Szász Kálmán, Székely Szilárd, Tellmann József.

A második félévben a Bethlen kollégiumtól járó ösztöndíjak élvezetében az a változás történt, hogy Balogh Zsigmond és Péter Sándor helyére Bakk Sándor IV. éves és Pósta István II. éves

theologusok jutottak, a többiek az első félévben élvezett ösztöndíjukat a II. félévben is megtartották.

A Gecse—Baldácsy ösztöndíjaknál Kósa Mihály és Mihályfalvi István helyére Balázs Sándor és Magyar Lajos I. é. theologusok jutottak be.

f) Felügyelet.

1. Theológiánk főfelügyelője dr. Kenessey Béla püspökünk, aki nemcsak a vizsgákon vett mindig részt, hanem nevelői munkásságunknak is állandó részese volt, az akadémiai istentiszteleteken mindig jelen volt, a szolgálatban elől járt, és a felolvasások rendezésében is vezető volt.

2. Vendége az idén intézetünknek nem volt.

g) Kormányzat.

1. Tanárkari, előljárósági, igazgatótanácsi határozataink a rendes ügykezelés körében mozogtak. Intézetünk szellemi fejlesztésére szolgáló intézkedés volt igazgatótanácsunknak az 1915. márc. 16-ikán 1049. sz. a. kelt határozata, melylyel két docensünk tiszteletdíjául a jelen iskolai évre összesen 1000 koronát engedélyezett. Fontos intézkedése továbbá igazgatótanácsunknak az 1915. jan. 14-ikén 4448—1914. sz. a. kelt határozata, amelyet azóta a tavaszi ker. közgyűlés el is fogadott, melynek értelmében theológiánkat visszamenőleg belépteti az orsz. tanári nyugdíjintézetbe.

Új jövedelmekről, alapítványokról, ösztöndíjakról és hagyományokról az idén nem számolhatunk.

3. A tanári karnak az Előljáróság által 1913. jan. 17-én 22. jkvi sz. a. elfogadott és a mélt. igazgatótanácshoz felterjesztett memoranduma a főtiszteletű püspök úrhoz tétetett át, aki annak az intézetünk szellemi fejlesztését illető részeiben való végrehajtására az előkészítő és kezdeményező lépéseket a körülmények és lehetőségek mérlegelésével maga óhajtja megtenni. Ebben a legutolsó lépés az igazgatótanács 1915. évi jan. 25-én 2405—1914. sz. a. Előljáróságunkhoz intézett leírata, melyben a paedagogiumok számára szaktanár, az internátusi nevelés szempontjából pedig 2 internátusi segédfelügyelő beállításának kérdését veti fel, „lehetőleg a rég vajudó docensi kérdés kapcsolatos megoldásával.“

h) Indítványok

a lelkészképzés ügyének fejlesztésére, a fentebb említett memorandumunk indítványain kívül, újabb részünkről nem tétettek.

Pályakérdések és jutalmak az 1915—16. iskolai évre.

1. *A héber nyelvből az I. évesek számára:* szóbeli nyílt versenyen a legtöbb előhaladást tanusítónak, jutalma a gr. Teleki-alapból 32 K. A verseny anyaga az egész évi anyag és Ézsaiás XL. fejezetének fordítása.

2. *Az ó-testamentumi bibliai tudományok köréből:* A Levitikus fordítása nyílt versenyen. Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 korona.

3. *Az új-testamentumi bibliai tudományok köréből:* „Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv szerzőségének kérdése.“ Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 K.

4. *Az egyházi történelemből:* „A magyar kálvinizmus a XVI. század zsinati törvényhozásában.“ Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 K.

5. *A systematika theológiából:* A keresztyén hittan és erkölcs-tan viszonya kapcsolódási pontjaik kitüntetésével. Jutalma a gr. Teleki- és Szász Domokos-alapból 70. K.

6. *A gyakorlati theológiából:* „Molnár Albert igehirdetése.“ Jutalma a Nagy Péter- és gr. Teleki-alapból 70 K.

Egyházi beszéd valamelyikéről e két textus közül:

a) Lukács XV. 1—7.

b) I. Kor. III. 18—23. Jutalma a Molnár Albert-alapból 40 K

8. *Évzáró ima.* Jutalma a Hory Béla-alapból 20 K.

9. *Prédikáció műfordítás* német vagy francia nyelvből. (Be-nyújtandó az eredeti prédikáció.) Jutalma a Nagy Péter-alapból 40 korona.

10. *A legjobb harmonium játszónak* — nyílt versenyen — Jutalma a Szász Domokos-alapból 70 K.

Jutalmak: Zwingli-alapból 25 K jeles előmenetelű tanulónak,

mely október 31-én adatik ki. 2 legszorgalmasabb tanulónak 24—24 K a gr. Teleki-alapból.

Pályaművek idegen kézzel lemásolva, lapszámozva, bekötve, jeligés levéllel ellátva, 1916. május hó 1-én déli 12 óráig a fakultás igazgatójához adandók be s ugyanott és ugyanaddig kell jelentkezni a nyílt pályázatokon való részvételre is. Később érkezett pályaművek vagy jelentkezések nem részesülnek figyelemben.

Az ifjúsági egyletek zárójelentései.

Jelentés a kolozsvári ref. theol. fakultás „Theologus-Kör“-ének 1914—15. évi működéséről.

A „Theologus-Kör“ ez évi működéséről a következőkben számolhatok be:

Körünk ez évi alakuló közgyűlését 1914. október hó 6-án tartotta, amikor a tisztikar a következőkép alakult meg: elnök: Kovács Ferenc, alelnök: Kovács Pál, főtitkár: Vörös Lajos, titkár: Biró György, főpénztáros: András Tiivadar, kiadvány-pénztáros: T. Kún Zsigmond, főjegyző: Imre Árpád, aljegyzők: Kupán Mihály és Soós Béla, ellenőrök: Rozsondai Ádám és Téglás Ferenc, jegyzeti kezelők: F. Nagy Kálmán és Szász Albert, választmányi tagok: Kiss Gyula, Barabás Gábor, Balogh Zsigmond, Lőrincz Samu, pótválasztmányi tagok: Csutak Károly, Agyagási Károly, Dávid Ferenc és Berde Zoltán. Évközben annyi változás történt a tisztikarban, hogy a lemondott Kovács Pál alelnök helyére: Zsigmond Dezső, a katonai szolgálatra bevonult T. Kún Zsigmond, Kupán Mihály, Téglás Ferenc, F. Nagy Kálmán, Kiss Gyula és Lőrincz Samu tisztviselők helyére: Balogh Zsigmond, Magyar Lajos, Szabó Zoltán, Fosztó György és Balázs Sándor körü tagok választattak meg.

E tisztikar s az egész kör igyekezett az egész éven át programját lehetőleg hiven és odaadással teljesíteni. Ugyan minden munkáján meglátszik a nem nyugalmas idők nyoma, de azért hiábavalónak egészen mégsem bizonyult. A kör anyagi és szellemi ügyeit az egyes tisztviselők munkakörén kívül intéztük 6 választmányi- és 4 közgyűlésen. Ifjúságunk javán igyekeztünk munkálni a jegyzetkiadással, kölcsönök nyújtásával. Jogi természetű kölcsönt adtunk 26 esetben 518 kor. értékben; a Vörös Kereszt-Egyesületet és egy körünkön kívül álló beteg joghallgatót szintén támogattuk körünk anyagi erejéhez mérten. Karácsonykor és husvétkor legációba

menő tagjaink részére kedvezményes vasuti jegyekről gondoskodtunk. Hazafias kötelességet teljesítettünk akkor, amikor a „Kilyén Sándor alapítvány“-ból egy 200 K-ás 1914 évi 6°/o-os m. kir. adómentes áll. járadék-kölcsön kötvényt jegyeztünk, mely kötvény 1915. ápr. óta birtokunkban is van. Ifjúságunk *valláserkölcsei* szükségéit szolgálták az egész éven át hétfőn reggelenként megtartott précesek, amelyeken a szolgálatot a főtitkár illetve az alelnök vezetésével a III—IV. éves theologusok végezték. Bibliamagyarázó estélyt professzoraink nagymérvű elfoglaltsága következtében mindössze egyet rendezhettünk, amelyen Dr. Kecskeméthy István theol. ig. volt szives közreműködni. A husvétutáni szorgalomidő folyamán Révész Imre nagytiszteletű úr tartott három előadást Robertson Frigyes Vilmosról, a protestantizmus e legnagyobb igehirdetőjéről ifjúságunk nagy érdeklődése mellett. Szives közreműködésükért ez alkalommal is hálás köszönetet mondok.

Körünk *anyagi állapota* a jelen körülményekhez viszonyítva, kielégítőnek mondható. Mindössze az hagy fenn bizonyos kívánivalót, hogy úgy a jegyzettartozások, mint a jogi kötelezettséggel kiadott kölcsönök — évek óta mindig — legnagyobbbrészt hátrálékban maradnak legalább is a következő év elejéig. Ezt ugyan *jelenleg* mentheti a mai rendkívüli állapot, a nehéz anyagi megélhetés, ifjúságunk általános szegény volta, — mindazonáltal ezen is kell a jövődönnek segíteni, ha egyébért nem is, de igen az ifjúságnak a rendhez és pontossághoz való neveléséért.

Egyébként pénztári forgalmunk a következő volt:

Bevétel	3963·36 K
Kiadás	1795·08 K
Egyenleg	2168·28 K
Jelen évi vagyon:	6681·84 K*
Múlt évi vagyon	6356·61 K
Gyarapodás	325·23 K

Hálás köszönetet mondok *Kilyén Sándor* tiszteletes úrnak, ki ez évben is meghozta körünkért a maga nemes áldozatát, amennyiben 455·80 K-át kitevő alapítványát ez évben is 50 K-val gyarapította, ugyszintén *Andrási Tivadar* IV. é. theologusnak, ki 50 K

* Ez összegben a raktáron levő jegyzetek és könyvek ára is benne-foglaltatik.

adományával belépett Theol. körünk alapító tagjai közé. Baráti érzelmünk és szeretetünk kísérje azon társainkat is, akik a haza hívószavára, fegyveres szolgálattal igyekeznek kivenni részüket a nemes honmentő munkából. Baráti szívünk egész melegével kísérjük ott is őket s kérjük rájuk Isten gazdag áldását. Adja Isten, hogy legyenek dicsőségére nemzetünknek, kálvinista Sionunknak és hogy minél több ismerettel és tapasztalattal térjenek vissza s így minél többet használjanak nemzetünknek, anyaszentegyházunknak. Végül hálás köszönetet mondok Dr. Kecskeméthy István ig. úrnak szives támogatásáért, a tisztviselői karnak az állandó és kitartó munkáért s Isten áldását kérem körünk jövő munkásságára.

Kovács Ferencz

e. i. elnök.

Az Ifj. egyesület és az Ének-Zene egyesület jelen viszonyok között nagyobb tevékenységet nem fejthetett ki, így a jelentéseik helyszüke miatt elmaradnak.

Az intézet növendékeinek névsora.

A) A theologiai tanfolyam hallgatói.

IV. évesek.

1. Andrási Tivadar, Alsórákos, Nagyküküllőm. I—II. BK. és K.
2. Bakk Sándor, Kecsetkislalud, Udvarhelym. II. BK.
3. Barabás Béla, Magyarókerke, Kolozsm.
4. Benkő Elek, Lukafalva, Marostordam.
5. Biró György, Bukarest, Románia. I—II. GB.
6. Csutak Ferenc, Torda, Tordaaranyosm. Hadbavonult.
7. Csutak Károly, Zágon, Háromszékm. I—II. BK.
8. Fosztó György, Erdőfüle, Udvarhelym. I—II. BK.
9. Imreh Árpád. Ilyefalva, Háromszékm. I—II. BK.
10. Kiss Gyula, Málnás, Háromszékm. I—II. BK. Hadbavonult.
11. Kósa Mihály, Sztána, Kolozsm. I. GB.
12. Kovács Ferenc, Ége, Udvarhelym. I—II. BK. és K.
13. Máté Elek, Mezőkölpény, Marostordam.
14. F. Nagy Kálmán, Túrkeve, Jásznagykunszolnokm. I—II.
15. Rozsondai Ádám, Halmágy, Nagyküküllőm.
16. Szabó Zoltán, Nyárádszereda, Marostordam.
17. Tapsony Endre, Zilah, Szilágym. I—II. BK. Hadbavonult.
18. Vörös Lajos, Óriszentpéter, Vasm. I—II. BK. és K.

III. évesek.

1. Agyagási Károly, Dicsőszentmárton, Kisküküllőm.
2. Barabás Gábor, Hidvég, Háromszékm. I—II. GB.
3. Bódi György, Angyalos, Háromszékm. I—II. GB.

Jelmagyarázat. I. = első félévben, II. = második félévben, GB. = Gecse-Baldácsy-, BK. = Bethlen-kollégiumi ösztöndíjat élvezett. K = Konviktusi segélyt élvezett

4. Bodosi Zoltán, Szárazajta, Háromszékm.
5. Czereán Demeter, Maroskece, Tordaaranyosm.
6. Kacsó Károly, Kendő, Marostordam. Hadbavonult.
7. Kováts Pál, Kackó, Szolnokdobokam.
8. Sigmond János, Kovászna, Háromszékm. I—II. BK.
9. Szász Albert, Dicsőszentmárton, Kisküküllőm. I—II. GB.
10. Téglás Ferenc, Székelyudvarhely, Udvarhelym. I—II. GB.
Hadbavonult.
11. Visky Ferenc, Torda, Tordaaranyosm. Hadbavonult.
12. Zsigmond Dezső, Mezőpanit, Marostordam.

II. évesek.

1. Balogh Zsigmond, Katona, Kolozsm. I. BK.
2. Daday Lóránd, Beszterce, Besztercenaszódm. Hadbavonult
3. Dávid Ferenc, Komolló, Háromszékm.
4. Elek Károly, Szilágynagyfalu, Szilágym.
5. Keresztes József, Bögöz, Udvarhely m. I—II. BK.
6. Kocsis Lajos, Felsőtők, Szolnokdoboka m. Hadbavonult.
7. T. Kún Zsigmond, Székelyföldvár, Tordaaranyos m. I—II.
BK. Hadbavonult és hősi halált halt.
8. Kupán Mihály, Kézdimártonfalva, Háromszék m. Hadba-
vonult.
9. Péter Sándor, Magyarbecze, Alsófehér m. I. BK.
10. Pósta István, Szék. Szolnokdoboka m. II. BK.
11. Szabó Frigyes, Görgényszentimre, Marostorda m.
12. Virág Gábor, Szászrégen, Marostorda m. Eltávozott.

I. évesek.

1. Balázs Lóránd, Nagyvárad, Bihar m. Kimaradt.
2. Balázs Sándor, Cserépfalu, Borsod m. II. GB.
3. Berde Zoltán, Fotosmartonos, Háromszék m. I—II. GB.
Hadbavonult.
4. Csujá Zoltán, Nagydoba, Szatmár m.
5. Kiss János, Rigmány, Marostorda m.
6. Kovács Endre, Magyarlapád, Alsófehér m. Kimaradt.
7. Lőrincz Samu, Pürkerecz, Brassó m. I—II. BK. Hadbavonult.
8. Magyarai Károly, Maksa, Háromszék m.
9. Magyarai Lajos, Fintaháza, Marostorda m. II. GB.
10. Mihályfalvi István, Mocsolya, Szilágy m. I. GB.

11. Soós Béla, Rákoscsuba, Pestpilissolíkiskun m. I—II. BK.
12. Vas Zsigmond, Kolozsvár.
13. Vincze Lajos, Magyar Nemegye, Beszterczenaszod m.

B) Tanárjelöltek.

IV. évesek.

1. Adorján Gábor, Héjjasfalva, Nagyküküllő m.
2. Finta Gergely, Tordatúr, Kolozs m. Ái.
3. Kovács László, Gerendkeresztúr Ái.

III. évesek.

1. Adorján Gyula, Héjjasfalva, Nagyküküllő m. Ái. Hadbavonulva hősi halált halt.
2. Mándoki Lajos, Karczag Jász-Nagy-Kun-Szolnok m. Ái.
3. Tellmann József, Szamosujvár, Szolnokdoboka m. Ái

II. évesek.

1. Bokor Endre, Brassó, Brassó m. Ái.
2. Csányi László, Szatmárnémeti, Szatmár m. Ái.
3. Kovács Sándor, Melegföldvár, Szolnokdoboka m. Ái.
4. Magyar István, Brassó, Brassó m. Ái.
5. Némedi Gábor, Kolozsvár, Kolozs m.
6. Rátkai Károly, Szászváros, Hunyad m. Ái.
7. Szabó Mihály, Mirisló, Alsófehér m. Ái.
8. Szász Kálmán, Zabola, Háromszék m. Ái. Hadbavonult.
9. Székely Szilárd, Korodszentmárton, Kisküküllő m. Ái. Hadbavonult.

I. évesek.

1. Borbély Andor, Kaposvár, Somogy m. Hadbavonult.
2. Farkas László, Etéd, Udvarhely m. Ái. Hadbavonult.
3. Gáspár Zoltán, Hercegány, Hunyad m. Hadbavonult.
4. Györfi Domokos, Vadasd, Marostorda m. Ái. Hadbavonult.
5. Kádár Zoltán, Abrudbánya, Alsófehér m. Hadbavonult.
6. Kiss Jenő, Dálnok, Háromszék m. Ái. Hadbavonult.
7. Polgár Sándor, Békés, Békés m. Ái.
8. Szabó Bálint, Héviz, Nagyküküllő m. Hadbavonult.

C) Joghallgatók.

IV. éves.

1. Erszénes Samú, Keresd, Kisküküllő m.

I. éves.

1. Mészáros László, Arad.
2. Gál Samú, Vizakna, Alsófehér m. Hadbavonult.
3. Sófalyv Lajos. Kimaradt.
4. Vásárhelyi Lőrincz. Kimaradt.

D) Orvostanhallgatók.*IV. éves.*

1. Kovács Nagy Kálmán, Buzásbocsárd, Alsófehér m. Hadbavonult.

II. éves.

1. Szabó Károly, Nyárádszereda, Marostorda m. Hadbavonult.

I. éves.

1. Lengyel Árpád, Székelykeresztur, Udvarhely m. Hadbavonult.
2. Tavasz Ödön, Magyarpéterlaka. Marostorda m. Hadbavonult.
3. Török Árpád, Nagyvárad, Bihar m.

E) Kereskedelmi akadémiai hallgató.

1. Nagy Miklós, Zilah, Szilágy m.
-

Értesítés,

az erdélyi református egyházkerület kolozsvári theologiai fakultásáról az 1915—16. tanévre vonatkozólag.

1. *Felvétel.* Az erdélyi református egyházkerület kolozsvári theol. fakultására felvétetnek:

a) a *tanintézetbe*: a református lelkeszi pályára készülő theologus ifjak;

b) az *internátusba*: (együttlakás) és *vele kapcsolatos konviktusba* (együttétkezés): elsősorban 80, a tanintézetbe beiratkozott theologus és 40, a helybeli m. kir. Ferencz József tud.-egyetem bölcsészet-, nyelv- és történelem tudományi- és mennyiségian-termesztudományi karára beiratkozott protestáns vallású tanárnövendék; másodsorban, — amennyiben hely marad, — a nevezett tud.-egyetem bármelyik karára beiratkozott protestáns vallású egyetemi hallgató, illetőleg mindenik esetben oly középiskolát végzett, s érettségi vizsgálatot tett ifjak, kik a theol. tanintézetbe, vagy az egyetemre lépni szándékoznak. (Megjegyezzük, hogy a most bezárt iskolai évben is több helyre vehettünk fel orvosnövendékeket, joghallgatókat stb., s erre a jövő évben is kilátásunk van.)

2. *A felvételért való folyamodványok* a) keresztlevéllal, b) érettségi bizonyítvánnyal (theologusoknál nem görög-pótlós gymnasiumi érettségivel) vagy leckekönyvvel (Index) vagy ezek hitelesített másolatával felszerelten és a fakultás igazgatóságához címzetten dr. Kecskeméthy István igazgató kezéhez folyó évi augusztus hó 20-ig küldendők be, a folyamodványok felzetén pontosan megjelölve a folyamodó lakását; község (esetleg utca, házsám), utolsóposta és vármegye.

Később érkezett folyamodványok nem vétetnek figyelembe, de a kellő időre beadottakra a válasz 8 nap alatt megküldetik.

Az előző évben is az intézet kötelékében volt növendékeknek — amennyiben okmányaikat ki nem vették és ösztöndíjat nem kérelmeznek — elég csak levélben jelentkezniök, *de a jelentkezés okvetlen szükséges.*

3. *Díjak.* Minden felvett növendék a beiratkozás alkalmával beiratkozási díj közös cím alatt — nyugdíj (6 K), könyvtárdíj (2 K), felszerelési díj (8 K), ifjúsági egyleti díj (4 K), theologus theol. köri díj (2 K) összesen egy évre — 20 (húsz) illetőleg 22 koronát tartozik fizetni; amihez járul még az újonnan jött növendékek részéről, vagy új törvények életbeléptetésekor mindenki részéről — 1 K az intézeti Törvények és rendtartási szabályok egy példányáért és theologusoknál új leckekönyvekért (index): 1 K.

Ezenkívül:

a) Egyetemi hallgatóknak *internátusi és konviktusi díj* egy évre: 400 (négy száz) korona, melyből 40 K internátusi díj 20—20 K-ás félévi, 360 K konviktusi díj harmadéves előleges részletekben fizetendő. Tekintettel azonban a hadi állapottal járó drágulásra, nem theologusok konviktusi és internátusi díjaira nézve az Előljáróság ezen árak felemelését hozza javaslatba a felemelés mérvéről a jövő hó elsején a Ref. Szemlében értesítést teszünk közzé.

b) Theologusoknak internátusi díj egy évre 40 K, 20—20 K-ás félévi előleges részletekben fizetve; *konviktusi díj* egy évre: 300 (három száz) korona harmadéves előleges részletekben fizetve.

A konviktusi díjak harmadéves előleges részletekben és pedig: 1. szeptemberi beiratkozások alkalmával; 2. dec. 1-én és 3. április 1-én fizetendők, egész évre kötelezők és a szülők (gyám) által megfelelő tanukkal (egyik lehet az illetékes lelkész) tanuzott és kezesekkel kezeselt „Kötelezvény“-ben vállalandók el, melynek tirlapja a felvételi értesítéskor mindenkinek megküldetik, s megfelelően kitöltve s aláírva a beiratkozáskor adandó be. *Aki kötelezvényét beiratkozás alkalmával be nem nyújtja, az internátusba föl nem vétetik.*

A theologusok azonkívül maguk fizetik a helybeli tudományegyetemen heti 10 óráig kötelezetten hallgatandó bölcsészeti és nevelésoktatástani tudományokból kijelölt tárgyak után a *beiratkozási* (10 K) és *tandíjat*, mely utóbbi félévenként 33 korona.

Fizet továbbá:

c) az internátusban bennlakó minden növendék az 1. félévi beiratkozás alkalmával, de egész évre 10 (tíz) K *világítási díjat*, a bevezetett villanyvilágítás költségeire.

3. *Kedvezmények és ösztöndíjak.* (Lásd 70—1909. egyh.-ker. közgy. jksz. Szabályzatot.) Az intézet beiratkozott növendékeinek a következő kedvezmények és ösztöndíjak állanak szolgálatukra:

a) *Theologusoknak:*

α) Minden theologusnak tandíjmentesség a theol. fakultáson hallgatott tárgyak után.

β) 16, egyenként kétszáz koronás — félévenkinti részletekben utólagosan fizetendő — ösztöndíj a nagyenyedi Bethlen-kollégiumtól járó fejedelmi alapítványból.

γ) 20, egyenként száz koronás — félévenkénti részletekben utólagosan fizetendő — ösztöndíj az egyházkerület által a Gecse- és Baldácsy-alap számadási feleslege terhére engedélyezve,

δ) Ünnepi követségek (legatio).

ε) 650 K pályadíjakra.

Összes segély — a tandíjmentességet nem számítva — körülbelül évi 20.000 korona.

b) *Tanárnövendékeknek*: a m. kir. kultuszminiszter úr által engedélyezett ingyen konviktusi és internátusi ellátás 18 tanárjelölt részére.

Az a) β) alatt jelzett ösztöndíjakért a folyamodványok a Bethlen-kollégium Méltóságos Előljáróságához, az a) γ) alattiakért a theol. fakultás Előljáróságához, a b) alattiakért a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Ur Önagyméltóságához címzendők, de mindenik a theol. fakultás igazgatóságához adandó be *folyó évi augusztus hó 20-ig*. Az ösztöndíjakért való folyamodványokhoz, a felvételi kéreéshez csatolandó okmányokon kívül (2 pont) mellékelni kell még: a szülők ez évben kiállított hitelesített adókönyvi kivonatát és családi értesítőjét. *Aki a jelzett időig nem folyamodik, vagy nem jelentkezik még ha a stipendiumot élvezte is — eltávozottnak tekintetik, s helye mással töltetik be.*

A theologiai tanfolyamra, a bennlakásba és tápintézetbe való felvételnél és mindennemű jótétemények odaítélésénél az egyenlő előmenetelt és magaviseletet tanúsító és egyenlő családi és vagyoni viszonyok között élő ifjak közül az erd. ref. egyházkerület kötelékébe tartozó szülőknek s ezek között is lelkészeknek, tanároknak, s felekezeti tanítóknak és kántoroknak gyermekeit elsőség illeti meg.

A Bethlen-kollégiumtól járó ösztöndíjakra csak oly theol. ifjak ajánlhatók és vehetők fel, akiknek megelőző félévi lecke-könyve általános jeles (1), kivételes esetben jó (2), magaviselete példás, szorgalmas, kitartó. Egyenlők között előnyben részesítendőek a nagyenyedi Bethlen-kollégiumban tanult ifjak. Ez ösztöndíjakra felajánlhatók a theol. fakultás 1. évi tanfolyamára beiratkozott olyan ifjak is, akiknek érettségi bizonyítványa általános jeles (1).

A Gecse—Baldácsi ösztöndíjakat csak legalább jó (2) előme-

netelű ifjak kaphatják meg. (Különböző, méltánylást érdemlő esetekben feltételeesen elégséges előmenetelűek is részesíthetők benne.)

Minden, az intézetbe felvett, theol. ifjú a beiratkozás alkalmával kötelezvényt tartozik kiállítani arról, hogy amennyiben a fennebbi a) β) és a) γ) pontokban említett ösztöndíjakban részesül a fakultás részéről, a theol. tanfolyam bevégezése után legalább két (2) évi rendes lelkészi szolgálatot fog teljesíteni az erd. ref. egyházkerület kötelékében, ha pedig akár a tanfolyam bevégezése előtt, akár azután, az említett kétévi rendes lelkészi szolgálat teljesítése nélkül távoznék az erdélyi egyházkerület kötelékéből, az élvezett jótéteményt visszatéríti a fakultásnak.

Az ösztöndíjakért való folyamodások eredménye az illető tényezők döntéséről vett értesítés után (remélhetőleg október hó végéig) azonnal tudtúl adatik az érdekelteknek.

5. *Beiratkozás.* A jövő tanévre való beiratkozások szept. hó 17. és 18. napjain lesznek és pedig 17-én az I—II., 18-án pedig a III—IV. éveseké.

A folyamodásuk alapján írásbelileg előjegyzett ifjak közül, „a theológiára teljesen ép, minden testi fogyatkozás nélkül levő ifjak vehetők fel, erre vonatkozó bizonyítvány alapján“ (56—1906. egyh.-ker. kgy. jksz.); az internátusba pedig a fakultás Előljáróságának határozata értelmében, csak azok fognak véglegesen fölvetetni, beiratkozáshoz bocsáttatni és beköltözködhetni, akiket az intézeti orvos, előzetes vizsgálat után teljesen egészségesnek fog találni. Ezért a beiratkozás előtt, a beiratkozásra kitűzött napokon, az akkor az intézetben tartzkodó intézeti orvos úr által, tartozik magát minden jelentkező ifjú megvizsgáltatni s tőle a felvehetőséget igazoló bizonyítványt hozni az igazgatóhoz.

A beiratáskor minden felvett növendék tartozik befizetni az igazgató kezéhez a beiratási díjat; továbbá az egész évi világlátási díjat, az internátusi díj első félévi — és konviktusi díj első évharmadi részletét az internátus- és konviktus-felügyelő tanárnak (dr. Bartók György) kezéhez. Ezek lefizetése nélkül senki az intézetbe be nem írható.

A régi növendékek közül azok, akik az előző évekről bármiféle iskolai díjjal hátralékban maradtak, addig be nem írhatók, míg hátralékaikat előzőleg az igazgatónál ki nem egyenlítették.

6. *Internátus.* A bennlakásra felvett ifjak szeptember 11-én jöhetnek. Beiratkozásuk és esedékes díjaik lefizetése után az internátus felügyelő tanára helyezi el a szobákban kettős, illetve négyes

csoportokban, hol lakást (fűtéssel, világítással és takarítással) kapnak ágygal, dolgozóasztallal, székekkel, szekrénnel és modernül felszerelt mosdóval.

Az ágyak az előljáróság 1910. június 24-iki határozata alapján közegészségi érdekből vassodrony-ágybetéttel szereltettek fel, de az összes ágyneműt — az ágytakaró kivételével, amit az intézet ad — az ifjaknak kell magukkal hozni és pedig egy 185 cm. hosszú, 78 cm. széles, 3 részből álló levarrt matrácot, 1 vagy 2 vánkost, 1 paplant legalább 2—2 húzattal, illetőleg lepedővel. Ezek és a tisztaságra tartozó másfajta felszerelés nélkül a beköltözés nem engedhető meg.

7. *A konviktus.* A konviktusban a főzés szeptember 12-én kezdődik. Az ifjak naponként háromszor étkeznek. Az ételek minősége és a hozzájuk használt anyagok az intézeti orvos vezetése alatt ellenőriztetnek.

Szeptember 11-ike előtt bennlakást és szeptember 12-ike előtt kosztot az intézet helyiségében senki nem kaphat, még külön kérelemre és fizetés mellett sem.

8. *Az 1915—16. tanév ünnepélyes megnyitása* szeptember hó 19-én d. e. 11 órakor lesz a fakultás épületének dísztermében.

9. A javító és pótkollokviumok szept. 11—13-án lesznek. Azoknak, akik ezeken a napokon nem teszik le kielégítő eredménnyel kollokviumaikat, újabb határidő nem engedélyeztetik és ezek a következő félévben semmiféle intézeti kedvezményre igényt nem tarthatnak.

10. *A theologiai alapvizsgálat* (I. és II. lelkészképesítő vizsgálat) szeptember 14—16. napjain fog megtartatni és pedig szept. 14-én d. e. 8 órakor I. lelk.-képesítő, d. u. 3 órakor II. lelk.-kép. zárt írásbeli vizsgálat; szept. 15-én d. u. I., annak végeztével a II. lelk.-képesítő szóbeli vizsgálat, szept. 16-án pedig a theol. alapvizsgálat. Jelentkezni az igazgatónál az I. lelk.-kép. vizsgára szept. 13-án, az alapvizsgára szept. 15-én d. u. 3 órakor kell. Vizsgára csak azok bocsáttatnak, akik előbb összes fennálló tartozásaikat a vizsgadíjakkal együtt lefizették (346—1907. számú igazgató tanácsi rendelet).

11. Esetleges tudakozódások a theol. fakultás igazgatójához intézendők (Kolozsvár, Bocskai-tér 1. szám).

Dr. Kecskeméthy István.

a theol. fakultás igazgatója.

TARTALOM.

	Lap
Imádság a tanévmegnyitáskor. Dr. Ravasz László — — — — —	3
Iskolai évmegnyitó beszéd. Dr. Kecskeméthy István theol. igazgató: Há- borús adalékok az év történetéhez — — — — —	16
Az intézet állapota — — — — —	19
A) Szellemi állapot: 19—24.	
(a) Hatóságok, tanerők, tanítók 19; b) Tanulók 20; c) Tan- és ne- velőeszközök 22.)	
B) Anyagi állapot: 24—30.	
(a) Tanintézet 24; b) Internatus 25; c) Konviktus 25; d) Tanári nyugdíjügy 26; e) Tanári tanulmányi alap 26; f) Tanulói ösz- töndíjak 26; g) Ifjúsági segélyegyletek 27 h) Más papképzésre szolgáló alapok 27.)	
Az intézet működése — — — — —	31
(a) Fegyelem 31; b) Oktatás 31; c) Nevelés 40; d) Egészségügy 41; e) Anyagi segélyezés; f) Felügyelet 43; g) Kormányzat 43; h) Indítványok 43.)	
Pályakérdések és jutalmak az 1915—16. iskolai évre — — — — —	44
Az ifjúsági egyesületek zárójelentései — — — — —	46
Az intézet növendékeinek névsora — — — — —	49
Értesítés az 1915—16. iskolai évre — — — — —	53